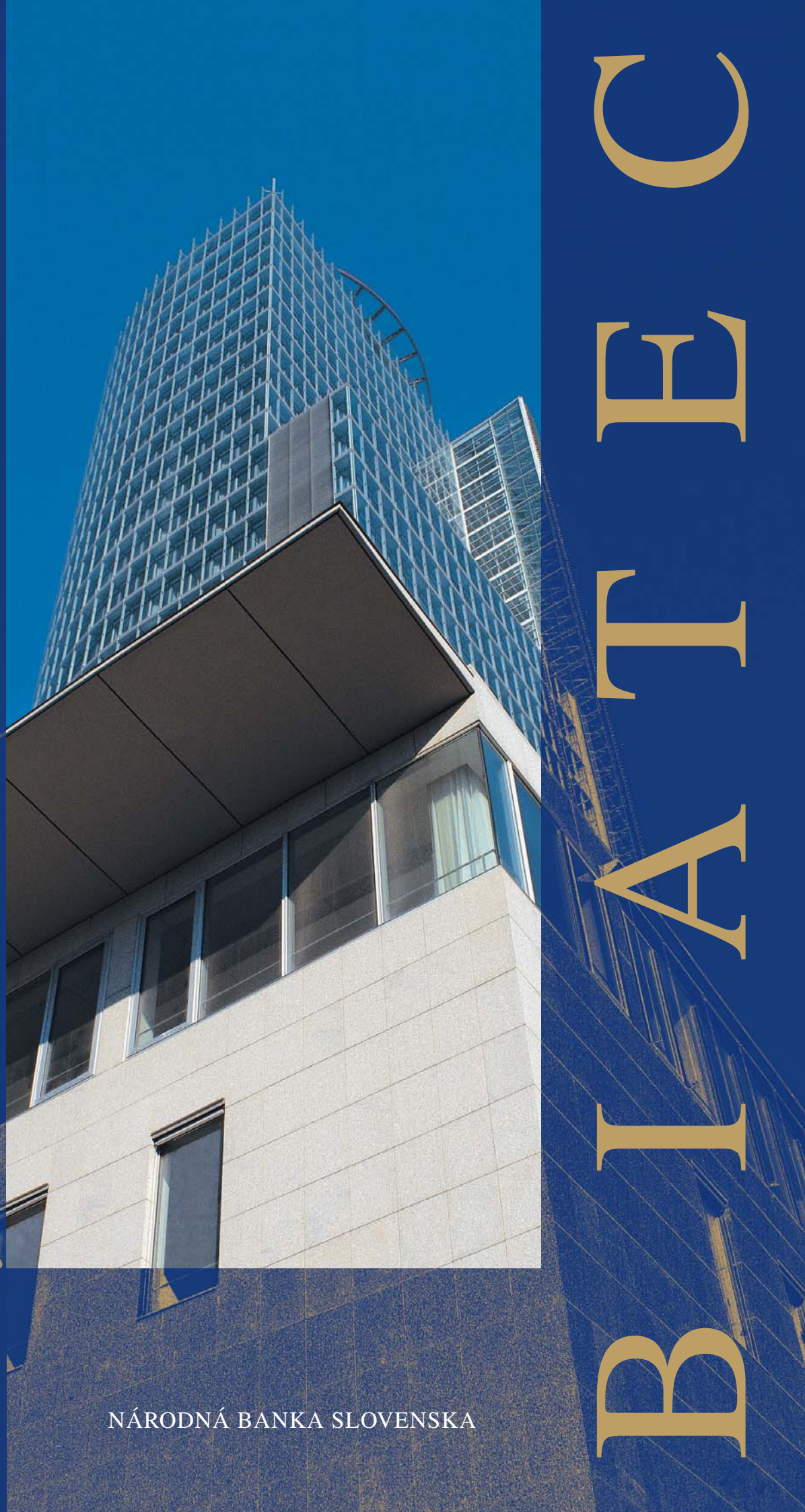

2

Február 2010
Ročník 18

ODBORNÝ
BANKOVÝ
ČASOPIS

C
E
T
A
T
E
C
B

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA

Spoločná mena – iniciátorka hospodárskych a organizačných zmien

Foto: Pavel Kochan

Bývalý guvernér NBS Ivan Šramko v roku 2008 spolu s prezidentom Európskej centrálnej banky Jeanom-Claudom Trichetom pri odovzdávaní symbolickej hviezdy pri príležitosti vstupu Slovenska do eurozóny.

Spoločná európska mena významne zasiahla do fungovania hospodárstva SR a vyvolala viaceré organizačné zmeny vo verejnom sektore i v súkromných podnikoch. Prípravy na zavedenie eura patrili nepochybne medzi najdôležitejšie úlohy v Národnej banke Slovenska v posledných rokoch. Preto aj táto jedna z mojich posledných reflexií – ako guvernéra centrálnej banky – bude patriť najmä euru.

Pred zavedením eura existovalo viacero predpokladov, ktoré naznačovali, že výhody zavedenia eura na Slovensku výrazne prevýšia nevýhody. Na celkové objektívne zhodnotenie vplyvu zavedenia eura na ekonomiku Slovenska je zatiaľ priskoro. Doterajšie skúsenosti však potvrdzujú,

že prínosy spoločnej meny postupne prevýšia celospoločenské náklady a úsilie vynaložené na jej zavedenie. Výhoda odstrániť kurzové riziko pri eurových devízových operáciách sa citelne prejavila ešte pred samotným zavedením eura na Slovensku. Keď sa viacročný trend posilňovania mien okolitých krajín zastavil a meny okolitých krajín voči euru výrazne oslabili, slovenská koruna v súvislosti so stanoveným konverzným kurzom nebola negatívne zasiahnutá. Spoločná menová politika nám však prináša aj ďalšie výhody. NBS nemusí monitorovať nominálny výmenný kurz a rozhodovať o prípadných intervenciách. V prípade turbulencií nepodlieha ekonomika SR výkyvom v regionálnom sentimente. Znížilo sa riziko

nedostatočnej likvidity bankového sektora a Slovensko má najnižšie náklady financovania sa štátu a podnikov vo V4.

Pred zavedením eura sa diskutovalo o viacerých výzvach spojených s týmto zásadným rozhodnutím. Medzi najviac diskutované patrili priaznivý vplyv posilňovania koruny na infláciu na Slovensku a následná udržateľnosť inflácie po zafixovaní kurzu. Vývoj v roku 2009 potvrdzuje, že obavy týkajúce sa vyššieho rastu cien po zavedení eura sa nenaplnili. Napriek tomu, že Slovensko stratilo možnú výhodu priaznivého vplyvu posilňovania kurzu na infláciu, v súčasnosti máme najnižšiu infláciu v našej histórii. Ďalšou dôležitou výzvou bola obava týkajúca sa neúmerneho rastu cien pri samotnom prechode na euro. Komplexný systém ochrany spotrebiteľa prispel k nízkemu vplyvu zavedenia eura na infláciu. Aj vďaka nášmu zodpovednému prístupu a profesionálnemu zvládnutiu množstva rôznorodých úloh, za ktoré centrálna banka zodpovedala, môžeme dnes konštatovať, že prechod na euro bol po technickej stránke bezproblémový. Zavedenie spoločnej európskej meny na Slovensku môžeme považovať za veľmi úspešné.

NBS zohrala v tomto procese veľmi dôležitú úlohu a prispievala k jeho plynulosti a úspešnosti od samého začiatku. Po tom, ako Stratégia prijatia eura v SR – schválená v roku 2003 – stanovila smer vývoja hospodárskej politiky vzhľadom na vstup Slovenska do eurozóny, sa realizovalo množstvo ďalších významných krokov. Medzi najdôležitejšie patrí spracovanie a prijatie Národného plánu zavedenia eura v SR. Kľúčovým predpokladom pre zavedenie eura bolo splnenie maastrichtských kritérií. Splnenie všetkých maastrichtských kritérií predstavovalo náročnú úlohu pre tranzitívnu krajinu s veľmi vysokým rastom produktivity, v ktorej

sa zároveň uskutočňovali štrukturálne reformy. Svedčí o tom aj skutočnosť, že centrálna parita bola počas pôsobenia slovenskej koruny v ERM II dvakrát revalvovaná.

Zavedením eura sa Slovensko vzdalo samostatnej menovej politiky. O nastavení základných parametrov už nerozhoduje Banková rada NBS ale Rada guvernérov ECB. Guvernér NBS však ako člen Rady guvernérov spolurozhoduje o menovej politike pre celú eurozónu a mnohí zamestnanci NBS sú členmi rôznych komisií a pracovných skupín, spoluvytvárajú tak spoločnú menovú politiku. Napriek viacerým zmenám, hlavným cieľom menovej politiky zostáva udržať cenovú stabilitu.

Od 1. januára 2009 je NBS súčasťou Eurosystemu. Eurosystem rozhoduje o menovej politike, devízových intervenciách, devízových rezervách, objeme peňazí v obehu a medzinárodnej spolupráci. NBS vykonáva trhové operácie, devízové intervencie, spravuje devízové rezervy, vydáva eurové bankovky a eurové mince a aktívne sa zúčastňuje medzinárodných rokovaní.

Prijatím spoločnej menovej politiky nestráca NBS na význame. Práve naopak, v oblasti menovej politiky už nestačí zaoberať sa iba domácim vývojom. Pre centrálnu banku ako plnohodnotného člena Eurosystemu je v súčasnosti rovnako dôležité zaoberať sa vonkajším prostredím. Spoločná menová politika prináša oveľa intenzívnejšiu a rozsiahlejšiu spoluprácu s ECB. Popri otázkach menovej politiky nesmieme zabudnúť, že centrálna banka plní množstvo ďalších dôležitých funkcií (predovšetkým dohliada na finančný sektor a zabezpečuje platobný styk). Aj v týchto oblastiach sa počet a rozsah úloh po zavedení eura zvýšil.

*Ing. Ivan Šramko
bývalý guvernér NBS*

Foto: Pavel Kochan

Vydavateľ:
Národná banka Slovenska

Redakčná rada:

doc. Ing. Jozef Makúch, PhD. (predseda)
Ing. Viliam Ostrožlík, MBA (podpredseda)
Mgr. Júlia Čillíková
RNDr. Pavel Ferienc
PhDr. Eva Karasová
Ing. Renáta Konečná
Ing. Monika Siegelová
Mgr. Martin Šuster, PhD.

Redakcia:

Ing. Alica Polónyiová
tel.: 02/5787 2153
alica.polonyiova@nbs.sk
PhDr. Dagmar Krištofičová
tel.: 02/5787 2150
dagmar.kristoficova@nbs.sk

Adresa redakcie:

NBS, redakcia BIATEC
Imricha Karvaša 1, 813 25 Bratislava
fax: 02/5787 1128
Objednávky na inzerciu prijíma redakcia:
tel.: 02/5787 2150, e-mail: biatec@nbs.sk

Počet vydaní: 10-krát do roka

Cena výtlačku pre predplatiteľov: 2 €

Ročné predplatné: 20 €

Poštovné hradí predplatiteľ.

**Objednávky na predplatné v SR
a do zahraničia, reklamácie, distribúcia:**

VERSUS, a. s., Expedičné stredisko,
Pribinova 21, 819 46 Bratislava
tel.: 02/5728 0368, fax: 02/5728 0148
e-mail: expedicia@versusprint.sk
Termín odovzdania rukopisov: 13. 1. 2010
Dátum vydania: 25. 1. 2010
Evidenčné číslo: EV 2817/08
ISSN 1335 – 0900

Grafický návrh: Bedrich Schreiber

Typo & lito: AEPRESS, s.r.o.

Tlač: Patria I., s.r.o.

Anglická verzia časopisu je dostupná
v elektronickej forme na internetovej
stránke Národnej banky Slovenska:
<http://www.nbs.sk>

Všetky práva sú vyhradené. Akékoľvek
reprodukcie tohto časopisu alebo jeho časti
a iné publikovanie vrátane jeho elektronickej
formy nie sú povolené bez predchádzajúceho
písomného súhlasu vydavateľa.

**I. VÝROČIE VSTUPU NBS
DO EUROSYSTÉMU**

Postavenie centrálnej banky po zavedení eura 2
(Ing. Peter Ševčovic)

MENOVÁ POLITIKA

Znamenal vstup SR do eurozóny potrebu prehodnotenia názvu
odboru menovej politiky, resp. opodstatnenia jeho existencie?..... 3
(Ing. Renáta Konečná)

Výkon a zmeny menovej politiky po prijatí eura 6
(Ing. Peter Andrešič)

KOMUNIKÁCIA

Konzistentnosť komunikačnej politiky centrálnych
bánk Eurosyntému 10
(PhDr. Eva Karasová)

ÚLOHY NBS V EUROSYSTÉME

Úlohy NBS spojené s prácou rozhodovacích orgánov ECB 12
(Ing. Martin Polónyi)

LEGISLATÍVA

Právny rámec na zavedenie eura – postrehy po roku 15
(JUDr. Štefan Hrčka)

PLATOBNÝ STYK

Bezhotovostný platobný styk je oblasť neustálych zmien a inovácií. . 18
(Odbor platobného styku, NBS)

PEŇAŽNÝ TRH

Riadenie hotovostného peňažného obehu v SR 21
(Ing. Andrej Slížik)

BANKOVKY A MINCE

V oblasti prípravy a emisie peňazí nastali významné zmeny..... 23
(Odbor bankoviek a mincí, NBS)

CENTRÁLNA BANKA MALTY

Úloha Bank Ćentrali ta' Malta/Centrálnej banky Malty
v Eurosyntému 26
(Brian Micallef, Rita Schembri)

Postavenie centrálnej banky po zavedení eura

z pohľadu bývalého člena Bankovej rady NBS, ktorý sa intenzívne podieľal na zavádzaní spoločnej meny a následne sa zúčastňoval na rokovaní Rady guvernérov ECB v pozícii alternáta guvernéra NBS

Slovenská republika sa od 1. januára 2009 stala v poradí 16-tým členom eurozóny. Slovensko splnilo všetky nevyhnutné kritériá. Počas prístupového procesu bola Národná banka Slovenska primárne zodpovedná najmä za kritérium cenovej stability a za kritérium stability výmenného kurzu. V záverečnej fáze bola banka azda najviditeľnejšia pri distribuovaní novej hotovosti a postupnom sťahovaní korún, ale okrem toho musela riešiť množstvo technických problémov a detailov.

Po vstupe do eurozóny prestala Národná banka Slovenska realizovať nezávislú menovú politiku. Menovú politiku dnes stanovuje jednotne pre všetky krajiny eurozóny Európska centrálna banka. Na rozhodovaní o nastavení menovej politiky pre celú eurozónu sa, samozrejme, zúčastňuje guvernére NBS, ktorý sa stal po 1. januári 2009 členom Rady guvernérov ECB.

Už v rámci Európskeho systému centrálnych bánk sme sa podieľali na práci ECB v rámci existujúcich výborov a ich pracovných skupín, ktoré sa týkajú takmer všetkých činností Národnej banky Slovenska. Vstupom do eurozóny sa práce v týchto výboroch a pracovných skupinách ešte viac zintenzívnili.

Samotným vstupom sa však nedostala napríklad analýza slovenského makroekonomického prostredia do úzadia. NBS naďalej venuje pozornosť vývoju makroekonomických ukazovateľov na Slovensku, zvýšili sa však nároky na sledovanie ekonomického vývoja aj v jednotlivých krajinách eurozóny a eurozóny ako celku. Na základe analýz ekonomického vývoja na Slovensku sa dnes vypracúvajú správy o ekonomickom vývoji na Slovensku.

NBS si plní v nezmenenom rozsahu úlohy aj v oblastiach riadenia obehu peňazí, zabezpečovania fungovania platobného styku, dohľadu nad platobnými systémami. Zintenzívnili sa dohľad nad celým finančným trhom. V rámci správy devízových rezerv Národná banka Slovenska spravuje aj časť rezerv ECB.

Keďže základné činnosti zostali v podstate nezmenené, prípadne došlo ešte k ich rozširovaniu, či už ide o menovú politiku, štatistiku, domáci a zahraničný platobný styk, správu devízových rezerv, emisiu bankoviek a mincí (správa obeživa)

a, samozrejme, dohľad nad finančným trhom, tzv. obslužné útvary sú rovnako nevyhnutné, či už ide o hospodársku správu, informačnú podporu, legislatívu, účtovníctvo, obranu a ochranu. Rovnako muselo zostať zachované vzdelávanie a manažment ľudských zdrojov.

Istá reorganizácia Národnej banky Slovenska sa však môže a musí uskutočniť. Prvá fáza sa začala už v roku 2009, avšak každá reorganizácia má svoje hranice, nakoľko dnes v niektorých oblastiach má Národná banka Slovenska ešte viac úloh ako v minulosti. Reorganizácia má byť racionalizáciou, a niekedy nevhodne v médiách pertraktovaný názor o zbytočnosti či už celej Národnej banky Slovenska alebo niektorých útvarov je značne skreslený a nesprávny. Centrálna banka je neoddeliteľnou súčasťou inštitucionálneho usporiadania vo všetkých vyspelých štátoch. Takmer vo všetkých svojich činnostiach je nezastupiteľná.

Zmeny po 1. januári 2009 neznamenajú nové výzvy len pre Národnú banku Slovenska. Vzhľadom na to, že Národná banka Slovenska po vstupe do eurozóny stratila svoju nezávislú menovú politiku pre Slovensko a stala sa spoluzodpovednou za menovú politiku celého Eurosystému, je potrebné pri ovplyvňovaní domácej ekonomiky kladť väčší dôraz na finančnú disciplínu v oblasti fiškálnej politiky. Aby nevznikli v ekonomike nerovnováhy, bude potrebné dosahovať v budúcnosti vyrovnané, resp. prebytkové hospodárenie verejného sektora. Tiež bude potrebné podporiť dostupnosť a mobilitu pracovnej sily. To by malo pomáhať tmiť prípadné nadmerné dopytové tlaky a z toho vyplývajúcu vyššiu dynamiku inflácie, keďže úrokové sadzby sa budú určovať pre celú menovú oblasť, teda spôsobom „one fits all“.

Som presvedčený, že Národná banka Slovenska disponuje výnimočným ľudským i inštitucionálnym kapitálom a že Národná banka Slovenska rovnako ako v minulosti bude jednak bezproblémovo zabezpečovať operatívny chod v rámci zákonom zverených činností a súčasne bude dôstojne reprezentovať Slovensko tak v rámci Európskeho systému centrálnych bánk, ako aj na ostatných medzinárodných fórach.

K tomu jej a všetkým jej zamestnancom prajem do budúcnosti veľa šťastia.

Ing. Peter Ševčovic

výkonný riaditeľ poverený riadením menovej oblasti, Národná banka Slovenska

Znamenal vstup SR do eurozóny potrebu prehodnotenia názvu odboru menovej politiky, resp. opodstatnenia jeho existencie?

Ing. Renáta Konečná
Národná banka Slovenska

Odpoveď na túto otázku nie je taká jednoznačná, ako sa na prvý pohľad môže zdať. V oblasti menovej politiky sa zavedenie eura totiž automaticky spája so stratou možnosti centrálnej banky ovplyvňovať vývoj domácej ekonomiky prostredníctvom štandardných nástrojov, ako je napríklad výška úrokových sadzieb alebo úroveň výmenného kurzu. To zároveň znamená stratu pôvodnej, samostatnej, resp. národnej menovej politiky a teda aj stratu určitých činností spojených s výkonom menovej politiky.

V praxi strata národnej menovej politiky znamenala, že odbor menovej politiky (OMP) prestal vypracovávať návrhy pre Bankovú radu NBS ako podklad pre rozhodovania o úrokových sadzbách, ako aj samotný komentár k rozhodnutiu o určenej výške úrokových sadzieb NBS. Aktuálny, ako aj očakávaný makroekonomický vývoj, najmä trajektória inflácie sa tak už nevyhodnocuje vo vzťahu k stanovenému cieľu. Tiež bolo potrebné zmeniť dovtedy používaný cyklický („gap“) model zameraný na aktívnu menovú politiku v režime inflačného cielenia¹. V súvislosti s opustením rozmeru národnej menovej politiky došlo k skráteniu rozsahu mesačného bulletinu.

Svoje opodstatnenie stratil aj monitoring vývoja výmenného kurzu vrátane analýzy jeho dopadov a návrhov možných reakcií centrálnej banky. Z pohľadu nominálneho výmenného kurzu Slovensko už nie je v postavení malej otvorenej ekonomiky, nakoľko približne 90% jeho vývozu a 70% jeho dovozu sa realizuje v eurách, teda v domácej mene.

Tieto činnosti odbor menovej politiky po vstupe do eurozóny ďalej nevykonáva. To však predstavovalo len nepatrnú časť z jeho celkovej činnosti. Rovnako ako mnohí nezainteresovaní zo širokej aj odbornej verejnosti sme očakávali, že po období niekoľkoročných intenzívnych príprav na zavedenie spoločnej meny, zameraných na prípravu rôznych analýz, dotazníkov a podkladov pre misie Európskej komisie a ECB, sa pracovné tempo v značnom rozsahu zmierni a časť agendy prestane existovať. V priebehu roka 2008, najmä v jeho druhej polovici nás však kolegovia z centrálnych bánk eurozóny postupne „vyvádzali“ z tohto omylu.

Po roku fungovania v rámci „klubu“ krajín s jednotnou menou sme im museli dať za pravdu. To

málo činností, ktoré odboru menovej politiky ubudlo, bolo viac než vykompenzované dodatočnými aktivitami, ktoré boli a sú spojené s plnohodnotným členstvom krajiny v eurozóne. Týka sa to viacerých oblastí, a to: menovopolitickej, analytickej, prognostickej a štatistickej.

MENOVOPOLITICKÁ A ANALYTICKÁ OBLASŤ

Guvernér NBS sa okrem rokovaní Generálnej rady ECB (ide o platformu na výmenu názorov guvernérov krajín EÚ-27 s periodicitou štyrikrát do roka) začal zúčastňovať dvakrát do mesiaca aj na rokovaní Rady guvernérov ECB (určenej na rokovanie a rozhodovanie o menovej politike a ostatných záležitostiach ECB vo vzťahu k eurozóne). Z pohľadu odboru menovej politiky si to vyžiadalo potrebu detailnejšieho monitorovania a analyzovania vývoja medzinárodného ekonomického prostredia, ale najmä eurozóny, ako podkladov na prípravu stanovísk pre guvernéra NBS k materiálom prerokúvaným v rámci Rady guvernérov (ich rozsah na jedno rokovanie sa pohybuje od 50 do 300 strán) vrátane návrhov vystúpení.

Dá sa i povedať, že naplnenie cieľa plnohodnotného zastúpenia Národnej banky Slovenska v menovopolitických otázkach Eurosystemu si vyžaduje monitorovanie a analyzovanie ekonomiky eurozóny v rovnakom rozsahu ako predtým domácej ekonomiky. Na štvrťročnej báze sa pripravuje podrobná analýza globálnej ekonomiky a správy a analýzy aktuálneho vývoja externého makroekonomického prostredia sa stali súčasťou makroekonomických mesačných správ. V súčasnosti je možné rozdeliť záber analýz medzinárodnej ekonomiky do troch oblastí: globálny ekonomický vývoj spolu s komoditnými trhmi, ekonomický vývoj v regióne (ČR, Poľsko, Maďar-

¹ Gavura, M. a Relovský, B.: Jednoduchý model transmisného mechanizmu ekonomiky SR, jeho štruktúra a vlastnosti. Biatec, ročník 13, č. 4/2005, Národná banka Slovenska.

2 *Proces tvorby strednodobej predikcie v NBS a základné črty aktualnej predikcie P2Q-2009. Biatic, ročník 17, č. 7/2009, Národná banka Slovenska.*

3 *Relovský, B. A Široká, J.: Štrukturálny model ekonomiky SR. Biatic, ročník 17, č. 7/2009, Národná banka Slovenska.*

4 *AWM – Area-wide model; pozri Fagan, G., Henry, G. a Mestre, R.: An area-wide model (AWM) for the euro area. ECB Working Paper No 42, január 2001, Európska centrálna banka.*

sko) a ekonomický vývoj eurozóny. V rámci eurozóny sa kladie dôraz aj na monitorovanie významných ekonomík (napr. Nemecka).

Na tento účel bolo potrebné vybudovať komplexný monitorovací a analytický systém a špecifikovať kľúčové činnosti za oblasť medzinárodnej ekonomiky.

Po vstupe do eurozóny sa tak analýzy medzinárodného prostredia a nielen aktuálneho, ale aj očakávaného vývoja ekonomiky eurozóny stali dôležitým podkladom pre pravidelnú účasť a vystúpenia guvernéra NBS pri všetkých ekonomických a menovopolitických otázkach eurozóny. Menová politika tak naďalej zostala v agende NBS, avšak už nie z pohľadu slovenskej ekonomiky, ale zo širšieho pohľadu nastavenia efektívnej menovej politiky pre eurozónu. Okrem menovopolitických komentárov sa OMP svojou činnosťou spolupodieľa buď aktívne, alebo vo forme pripomienkovania a odbornej diskusie na príprave celého spektra analytických materiálov v rámci Eurosystemu. V rámci lektorských činností sa podieľame na vzdelávaní zamestnancov Eurosystemu v oblasti našich kompetencií.

PROGNOSTICKÁ OBLASŤ

Vstupom Slovenska do eurozóny sa Národná banka Slovenska zúčastňuje na všetkých aktivitách a procesoch v rámci Eurosystemu. Jedným z nich je aj účasť na príprave spoločných predikcií eurozóny. Dvakrát do roka sa všetky centrálné banky Eurosystemu podieľajú na vypracovaní makroekonomickej predikcie nazývanej „Eurosystem staff macroeconomic projections for the euro area“². Pred vstupom do eurozóny odbor menovej politiky vypracovával strednodobé predikcie na štvrtročnej báze. Po vstupe do eurozóny z organizačno-technického hľadiska bolo v rámci júnovej a decembrovej strednodobej predikcie potrebné prispôbiť sa prognostickému procesu ECB. V praxi to znamenalo v priebehu šiestich týždňov v priemere trikrát aktualizovať strednodobú predikciu, teda trikrát absolvovať plný počet interných stretnutí k východiskám predikcie a k jej krátko- a strednodobej verzii. Počas tohto obdobia národné centrálné banky komunikujú s ECB a prebieha intenzívna výmena informácií. Zamestnanci národných centrálnych bánk sa tiež stretávajú na pôde ECB (v tzv. pracovných skupinách) s cieľom prediskutovať spoločné predpoklady, prezentovať národné predikcie, porovnať ich s predikciou ECB, konzultovať rôzne problémové okruhy a hľadať riešenia. Táto zmena znamenala úpravu interného prognostického procesu v rámci OMP, jeho predĺženie, rozšírenie (v oblasti rozsahu prognózovaných premenných) a zintenzívnenie s cieľom formulovania textovej časti (tzv. „story“) predikcie a hľadania argumentov pre komparácie v rámci prognostického procesu v rámci Eurosystemu. Túto agendu sa nám podarilo veľmi dobre zvládnuť, o čom svedčí aj záujem niektorých centrálnych bánk v rámci i mimo eurozóny o prezentovanie nášho predikčného procesu a vnútorného usporiadania vzťahov v rámci odboru menovej politiky.

Z hľadiska analytických nástrojov bolo v oblasti makroekonomickeho prognózovania potrebné vybudovať ekonometrické nástroje, ktoré umožňujú plnohodnotné zabezpečenie požiadaviek v rámci spoločného predikčného procesu Eurosystemu. Z tohto dôvodu NBS od dátumu prijatia spoločnej európskej meny využíva v praxi nový modelový aparát – štrukturálny model³ malej otvorenej ekonomiky, ktorý nahradil donedávna používaný cyklický („gap“) model zameraný na aktívnu menovú politiku v režime inflačného cieľenia. V krátkosti je možné nový model NBS charakterizovať ako štandardný ekonometrický model strednej veľkosti, založený na syntéze AWM⁴ modelu používaného Európskou centrálnou bankou. Nový model sa používa na pokrytie dvoch základných okruhov potrieb, vyplývajúcich z tohto členstva, ale i domácich požiadaviek. Služí na *prognostické účely* (dvakrát ročne je proces tvorby strednodobej prognózy slovenskej ekonomiky súčasťou prognostického procesu Eurosystemu a dvakrát ročne sa model používa na prípravu internej prognózy centrálnej banky) a pokrýva *analytické potreby* (model slúži na simulácie menovopolitických, fiškálnych, cenových alebo ponukových šokov, či už v rámci analýz ECB zameraných na celú eurozónu alebo analýz týkajúcich sa výlučne domácej ekonomiky).

S ohľadom na súčasné trendy v makroekonomickom modelovaní je nutné konštatovať, že z výhľadového hľadiska predstavuje nový model akýsi medzikrok na ceste k vybudovaniu komplexného modelu slovenskej ekonomiky, založeného na mikroekonomických základoch. Dynamický stochastický model všeobecnej rovnováhy, tzv. DSGE (*Dynamic Stochastic General Equilibrium*) model, by mal v budúcnosti rozšíriť modelový aparát centrálnej banky používaný na vyššie uvedené ciele.

V oblasti ekonometrického modelovania a ekonomického výskumu Národná banka Slovenska prostredníctvom zástupcov z OMP aktívne spolupracuje v rámci pracovnej skupiny ECB zameranej na ekonometrické modelovanie (WGEM – *Working Group on Econometric Modelling*). Spolupráca umožňuje výmenu poznatkov v danej oblasti, prácu na spoločných projektoch a efektívnejšie budovanie vlastných analytických nástrojov. Spolupráca je významná predovšetkým pre centrálnu banku malých ekonomík, ktoré tak môžu čerpať poznatky v danej oblasti a efektívnejšie udržiavať krok v ekonomickom výskume. Príkladom spolupráce boli aj odborné konzultácie s analytikmi ECB pri budovaní spomínaného štrukturálneho modelu.

Okrem uvedených zmien v modelovom prognostickom aparáte zameranom a využívanom najmä pre strednodobý horizont bolo potrebné prispôbiť, vytvoriť, resp. upraviť prognostické nástroje využívané aj v rámci krátkodobej predikcie. Pôvodné nástroje sa upravili na použitie sezónne očistených údajov a vytvorilo sa niekoľko nových jednorovnicových modelov a jednoduchých viacrovnicových modelov, využívajúcich

pri prognózovaní nielen štvrťročné ukazovatele, ale aj mesačné indikátory. Okrem tohto sa zvýšili požiadavky nielen na rozsah prognózovaných premenných, ale aj na koordináciu prognostického procesu (zosúladenie harmonogramu zverejňovania dát, termínov na predikciu ESCB a prognostických procesov) a vzrástla časová náročnosť procesu.

Z pohľadu zmien v jednotlivých prognózovaných a analyzovaných veličinách odbor menovej politiky prešiel na prognózovanie sezónne očistených časových radov a zmenil orientáciu z medziročného pohľadu na medzikvartálny. Znamenalo to aj vytvorenie úplne nových krátkodobých modelov a väzieb a potrebu zžiť sa so znením prognózy z hľadiska pohľadu na vývoj jednotlivých zložiek v rámci štvrťrokov.

ŠTATISTICKÁ OBLASŤ

Vstupom Slovenska do eurozóny bolo potrebné rozšíriť rozsah zasielaných štatistických údajov, ktoré sú v kompetencii odboru menovej politiky, a to najmä z oblasti platobnej bilancie. ECB využíva údaje o platobnej bilancii SR na zostavovanie platobnej bilancie eurozóny, ktorá slúži na pravidelné monitorovanie menových podmienok v rámci eurozóny, analýzu faktorov, ktoré ovplyvňujú finančné trhy, ako aj na analýzu vývoja menového agregátu M3, ktorý je dôležitým ukazovateľom v rámci menovej politiky ECB. Z týchto dôvodov začala Národná banka Slovenska prostredníctvom OMP po vstupe do eurozóny zasielať okrem doteraz zasielaných „národných“ platobných bilancií aj mesačné platobné bilancie a štvrťročné štatistiky medzinárodnej investičnej pozície voči krajinám mimo eurozóny, v súlade so zmenou pohľadu na nerezidentov a ich rozčlenenie na „intra“ a „extra“ eurozónu (v rámci eurozóny, mimo eurozóny), čo pre ECB predstavuje dôležitý pohľad z hľadiska vzťahu eurozóny voči zvyšku sveta. Takisto pribudlo zasielanie štvrťročných platobných bilancií a ročných medzinárodných investičných pozícií voči vybraným krajinám mimo eurozóny, ktoré predstavujú najvýznamnejších ekonomických partnerov eurozóny (spolu 16 krajín), ako aj stavových a transakčných údajov o menovej štruktúre dlhových cenných papierov. Splnenie týchto nových požiadaviek ECB si vyžadovalo výrazné zme-

ny v systéme zostavovania štatistiky platobnej bilancie a predstavovalo výrazný nárast činností spojených so zberom a spracovaním údajov, ako aj kontrolou požadovaných štatistík.

ZHRNUTIE

Celkovo možno konštatovať, že na menovú politiku (a fungovanie odboru menovej politiky) je potrebné pozerieť z pohľadu rozšírenia monitorovania a tvorby analýz za celú eurozónu pre potreby zaujatia adekvátneho stanoviska a prezentovania názoru na výkon spoločnej menovej politiky prostredníctvom ECB. Nie menej podstatné ako pred vstupom do eurozóny je aj detailné monitorovanie, analyzovanie a prognózovanie vývoja ekonomiky SR, vrátane dodatočných štatistických požiadaviek. Vo všetkých týchto oblastiach predstavoval vstup do eurozóny zvýšenie nárokov tak na rozsah, ako aj na kvalitu činností v pôsobnosti odboru menovej politiky.

V prostredí straty autonómnej menovej politiky a výmenného kurzu bude odbor menovej politiky ďalej pokračovať v sledovaní reálnych premenných, t. j. vplyvu reálneho efektívneho kurzu a tiež sadziieb na vývoj domácej ekonomiky, a výraznejšie rozšíri orientáciu na analýzy štruktúrnych politík, najmä v oblasti trhu práce a vývoja a podpory konkurencieschopnosti ekonomiky SR v podmienkach spoločnej meny, ako aj fiškálneho vývoja a jeho udržateľnosti. Práve analýzy týchto oblastí totiž v krajine bez autonómnej menovej politiky budú najdôležitejšie, nakoľko najmä fiškálna politika v tom najširšom zmysle bude predstavovať najvýznamnejší a jediný kanál zabraňovania vzniku nerovnováh a podpory dlhodobého a zdravého rastu.

Na záver by bolo vhodné dodať, že hlavným cieľom príspevku bolo najmä poskytnúť komplexnú informáciu o tom, čo pre jeden z odborov NBS znamenal vstup do eurozóny z pohľadu zúženia alebo rozšírenia jeho agendy. Jednoznačne možno tvrdiť, že došlo k intenzívnemu nárastu mnohých činností, ktoré musia zastrešovať všetky krajiny eurozóny, pričom našou úlohou a zároveň aj cieľom je poskytovať nezávislý pohľad na aktuálny aj očakávaný vývoj v eurozóne v procese menovopolitického rozhodovania Rady guvernérov ECB.

Výkon a zmeny menovej politiky po prijatí eura

Ing. Peter Andresič
Národná banka Slovenska

Prijatím meny euro a vstupom Národnej banky Slovenska do eurozóny došlo k viacerým zmenám súvisiacim so zabezpečením a výkonom menovej politiky. Väčšina z nich nebola pre širokú verejnosť bezprostredne postrehnuteľná, lebo nepriniesla hmatateľné dôkazy zmien ako v prípade zavedenia eurových bankoviek. Napriek tomu boli tieto zmeny primárnym predpokladom začlenenia Slovenska medzi krajiny s jednotnou menou euro, ako aj aktívnej účasti NBS pri nastavovaní a samotnom výkone menovej politiky eurozóny. V článku sa chceme predovšetkým venovať zmenám, ktoré priamo súvisia s realizáciou menovej politiky. Pre lepšie pochopenie súvislostí a uskutočnených zmien si však pripomenieme aj obdobie predchádzajúce začleneniu Slovenska do eurozóny.

1 Pre kompletizáciu operatívnych možností treba spomenúť, že NBS mala k dispozícii aj iné typy obchodov, ako napr. priamy predaj alebo nákup cenných papierov, ale tieto obchodné aktivity sa po roku 2000 nevyužívali. Súčasťou menovopolitického inštrumentária boli aj tzv. doladovacie operácie vo forme rýchlych tendrov. Túto formu intervencie na peňažnom trhu však NBS počas svojej existencie nevyužila ani raz.

VÝKON MENOVEJ POLITIKY DO KONCA ROKU 2008

Do konca roku 2008 bola NBS autonómnou menovou autoritou na území Slovenska a ako taká aj zabezpečovala výkon menovej politiky. Pod výkonom treba chápať prijímanie menovopolitických rozhodnutí, najmä nastavovanie úrokových sadzieb, ako aj uskutočňovanie všetkých praktických postupov vrátane realizácie obchodov zabezpečujúcich presadzovanie prijatých rozhodnutí v praxi.

Slovenský bankový sektor mal pred začlenením do eurozóny výrazný prebytok likvidity. V tejto situácii boli menové operácie NBS zamerané na aktívne odčerpávanie prebytočnej likvidity z finančného trhu. Sterilizovanie prostriedkov sa principiálne zabezpečovalo dvoma spôsobmi. Ťažiskovou formou bola realizácia štandardného repo tendra na týždennej báze so 14-dňovou dĺžkou splatnosti. Doplnkovou možnosťou sterilizovania nadbytočných korunových prostriedkov z bankového sektora boli aukcie pokladničných poukážok NBS (PP NBS), ktoré sa konali spravidla raz mesačne. Dĺžka splatnosti poukážok na začiatku používania tohto nástroja variovala, neskôr sa ustálila na dĺžke troch mesiacov. V prípade záujmu o túto dlhodobejšiu formu sterilizovania to znamenalo, že na trhu boli vždy tri emisie PP NBS. Repo tendre ako hlavná menová operácia a emisie PP NBS ako doplnková operácia sa realizovali aukčnou formou predaja, tzv. americkým spôsobom uspokojovania dopytu. Obe vyššie spomenuté formy obchodov sa uskutočňovali v rámci tzv. operácií na voľnom trhu a obrazne predstavovali prvý blok menovopolitického inštrumentária.¹

Druhým blokom boli tzv. automatické operácie, ktoré sa na rozdiel od operácií na voľnom trhu vykonávali na podnet jednotlivých komerčných bánk. Na rozdiel od operácií na voľnom trhu

mohli banky prostredníctvom týchto operácií individuálne doladovať svoju likviditnú pozíciu, a to sterilizačnými alebo refinančnými obchodmi. Tieto obchody mali jednodňovú splatnosť a jediným limitom v prípade refinančných transakcií bol dostatok kolateralizovateľných aktív na účte komerčnej banky. Sterilizačné obchody neboli objemovo limitované. Úrokové sadzby jednodňových obchodov zároveň vytvárali pomyselný interval pre pohyb najkratších sadzieb peňažného trhu. Hlavnú menovopolitickú sadzbu však predstavovala limitná sadzba pre štandardné týždňové tendre. Táto sadzba sa takisto aplikovala ako limitná aj pri akceptovaní dopytu v aukciách PP NBS. Úroveň úrokových sadzieb stanovovala, resp. prehadnovala Banková rada NBS na svojich pravidelných mesačných zasadaniach.

Operácií sa mohli zúčastňovať všetky banky alebo pobočky zahraničných bánk so sídlom na území Slovenska. Predpokladom bolo splnenie technicko-organizačných predpokladov zabezpečujúcich úspešné uskutočnenie a vyrovnanie dohodnutého obchodu, ako aj uzavretie príslušných dohôd s NBS súvisiacich s ich realizáciou.

Pri vymenúvaní menových nástrojov je takisto potrebné zastaviť sa pri systéme povinných minimálnych rezerv (PMR), najmä pri spôsobe ich vyhodnocovania. V podmienkach slovenského finančného trhu bola dĺžka vyhodnocovanej periódy pre dodržanie stanoveného objemu PMR identická s dĺžkou aktuálneho mesiaca a samotná výška určených rezerv sa porovnávala s priemerovým stavom za vyhodnocované obdobie.

Kolateralizácia, t. j. zálohovanie čerpania refinančného úveru aktívami zo strany komerčných bánk nebola do vstupu do eurozóny rozsiahlou agendou, keďže tento typ obchodov sa vzhľadom na celkový prebytok likvidity, ktorý prevládala v sektore, konal len sporadicky. Ako akceptovateľ-

ná zábezpeka sa pre refinančné obchody využívali len štátne cenné papiere, dlhopisy, pokladničné poukážky a pokladničné poukážky NBS. Pokiaľ ide o formy obchodu, tieto sa v prípade jednodňového refinacovania, ale aj pri štandardnom repo tendri realizovali formou repo obchodu, ako napovedá samotný názov operácie. Tieto obchody sa realizovali na základe zmlúv o repo obchodoch, presnejšie o úvere so zabezpečovacím prevodom cenných papierov. V tejto súvislosti je dôležité, že každé čerpanie alebo naopak poskytnutie úveru bolo zabezpečené konkrétnymi cennými papiermi, na ktorých sa účastníci obchodu – NBS a komerčná banka – museli presne dohodnúť. Obchodné hodiny pre jednodňové obchody sa odvíjali od cyklu domáceho platobného systému, čo v praxi znamenalo, že banky mohli iniciovať posledné refinančné, resp. sterilizačné obchody tak, aby boli vyrovnané do 13.30 h bežného dňa.

Štandardné repo tendre mali pevný cyklus od vyhlásenia po samotnú realizáciu. Banky boli informované o konaní tendra v prvý deň v týždni, realizácia t. j. zasielanie ponúk, ich vyhodnocovanie a akceptačný proces sa uskutočnil v utorok a vyrovnanie (valutácia), obchodov pripadlo na nasledujúci deň, teda na stredu. Emisia pokladničných poukážok sa konala s rovnakou postupnosťou s tým rozdielom, že začiatok pripadol na stredu. V prípade, že niektorý z týchto dní pripadol na nepracovný deň, harmonogram sa posunul. Oba tendre mali uzávierku pre zasielanie objednávok v deň konania o 11.00 h. Rozhodovací proces, t. j. výška akceptovaného dopytu, resp. úrokových sadzieb spadala výlučne do kompetencie Bankovej rady NBS, v prípade PP NBS do kompetencie ňou povereného člena Bankovej rady NBS. Podklady pre rozhodovací proces tvorili okrem iného prehľad o aktuálnej situácii na domacom, ale aj na zahraničných finančných trhoch a predikcia vývoja likviditných tokov vo forme tabuľky likvidity. Za inak nezmenených okolností Banková rada NBS akceptovala celý objem v štandardných tendroch a iba v prípade výrazných výkyvov na peňažnom a osobitne devízovom trhu zvažovala, že neuspokojí celý dopyt (tzv. krátenie dopytu). V prípade aukcií PP NBS krátila dopyt tak, aby objem emitovaných poukážok neprekročil 30% celkovej sterilizovanej sumy. Po technickej stránke boli obchody realizované prostredníctvom systému REUTERS alebo telefonicky. Oznamovanie o uskutočnených operáciách na voľnom trhu, ale aj zverejňovanie výsledkov zabezpečovala NBS tiež prostredníctvom systému REUTERS a na svojej internetovej stránke.

Ako už bolo naznačené, rozhodovaciemu procesu predchádzala analytická práca, ktorá mapovala situáciu na trhu. Pre lepšie monitorovanie prebiehajúcich procesov NBS etablovala skupinu bánk, ktoré reprezentovali najaktívnejších účastníkov na medzibankovom peňažnom trhu (tzv. referenčné banky). Na pravidelných, ale v závislosti od aktuálnej situácie aj na mimoriadnych stretnutiach sa NBS stretávala s touto vybranou skupinou bánk a analyzovala aktuálny, resp. vzniknutý stav

na trhu. Stretnutia slúžili aj na prediskutovanie technických alebo organizačných postupov súvisiacich s výkonom menovopolitických operácií. Primárnym zmyslom existencie tejto skupiny tvorcov trhu však bolo podieľať sa na tvorbe fixingu úrokových sadzieb peňažného trhu. Úrokové sadzby domáceho trhu predstavovali jeden z hlavných kvalitatívnych ukazovateľov, ktorý odrážal nielen aktuálnu situáciu, ale aj očakávaný vývoj. Z tohto pohľadu referenčné banky zabezpečovali dôležité impulzy pre menovopolitické, ale aj operatívne rozhodovanie Bankovej rady NBS. Na druhej strane zmena trhových úrokových sadzieb a rozpätie medzi nimi poskytovali NBS dôležitú spätnú odozvu na prijaté rozhodnutia vo forme nastavenia kľúčových sadzieb NBS alebo operatívne rozhodnutia vo forme krátenia dopytu v tendroch.

VÝKON MENOVEJ POLITIKY OD JANUÁRA 2009

Najdôležitejšou zmenou, od ktorej sa odvíja aj praktická stránka realizácie menovej politiky je skutočnosť, že tak ako sa Slovensko stalo súčasťou eurozóny, NBS stala sa organizačnou súčasťou väčšieho celku – Euro systému reprezentovaného ECB a národnými centrálnymi bankami tých krajín, ktorých menou je euro. Vzhľadom na skutočnosť, že jednotná mena vyžaduje jednotnú menovú politiku, presunul sa aj rozhodovací proces na pôdu ECB. NBS tým stratila dovtedajšiu menovú autonómiu. Na samotnom rozhodovacom procese v rámci eurozóny sa NBS podieľa naďalej prostredníctvom guvernéra NBS, ktorý je členom Rady guvernérov ECB, kde má možnosť predkladať návrhy a hlasovaním ovplyvňovať smerovanie menovej politiky celej eurozóny. Hlas guvernéra NBS má pri hlasovacom procese rovnakú váhu ako hlas guvernéra z inej národnej centrálnej banky. Zjednodušené možno v tejto súvislosti konštatovať, že rozhodovací proces sa presunul z Bratislavy do Frankfurtu nad Mohanom a Bankovú radu NBS nahradila v tomto procese Rada guvernérov ECB.

Aktívna účasť na rozhodovacom procese ECB si vyžaduje znalosť vývoja nielen na území Slovenska, ale aj podrobný prehľad vývoja eurozóny ako celku. Navyše je potrebné sledovať aj vonkajšie ekonomické prostredie, ktoré ovplyvňuje situáciu a vývoj v eurozóne. Okrem všeobecných procesov platných pre celú eurozónu sa monitorovania a analytická činnosť súvisiaca s prípravou podkladov musí venovať, keď si to situácia vyžaduje, aj špecifickým problémom jednotlivých krajín. Zasadanie Rady guvernérov ECB sa principiálne koná každé dva týždne, avšak rozhodovanie o sadzbách je za štandardných okolností na programe len raz za periódu plnenia povinných minimálnych rezerv. Zasadanie, ktoré má na programe nastavenie úrokových sadzieb na najbližšie obdobie, t. j. na nasledujúcu periódu, sa uskutočňuje v týždni, ktorý predchádza koncu periódy. Výsledok rokovania sa oznamuje formou tlačovej správy o 13.45 h vo štvrtok príslušného týždňa a násled-

ne o 14.30 h na tlačovej konferencii prezidenta ECB. Vyhlásené úrokové sadzby potom platia od ďalšej periódy t.j. od stredy nasledujúceho týždňa. Takýto harmonogram nie je samoučelný, ale súvisí so snahou znížiť alebo vylúčiť pri refinančných aktivitách bánk špekulatívne správanie vyplývajúce z očakávaní zmeny nastavenia hlavných úrokových sadzieb.

Tým sa dostávame k jadrú našej témy, k zmenám pri samotnom výkone menovej politiky. Prvou zmenou, na ktorú si bankový sektor musel zvyknúť, bola už zmienaná periodicita vyhodnocovania povinných minimálnych rezerv. Od svojho vzniku ECB aplikuje periodicitu, ktorá nie je identická s bežným kalendárnym mesiacom. Pôvodným zmyslom tejto úpravy bolo nastaviť vyhodnocovacie obdobie tak, aby konce periód neboli vystavené veľkým a ťažko predikovateľným výkyvom likvidity. Pri uplatňovaní periodicity identickej s kalendárnymi mesiacmi boli práve posledné dni v mesiaci vystavené tomuto vplyvu. V takej situácii sa zložito odhadoval objem zdrojov v sektore potrebný na bezproblémové naplnenie stanovenej výšky povinných minimálnych rezerv.

Výraznou zmenou pre celý bankový sektor bolo predĺženie obchodných hodín pre spracovanie platobných príkazov s valutou aktuálneho dňa. Táto zmena bola dôsledkom začlenenia slovenského bankového sektora do jednotného platobného systému TARGET2. Vzhľadom na skutočnosť, že prevádzkové hodiny systému TARGET2 predstavujú výrazný posun v porovnaní s platobným systémom používaným pred vstupom do eurozóny, posunul sa aj čas na uzatváranie medzibankových obchodov, ako aj obchodov s NBS. Posledné refinančné, resp. sterilizačné obchody s valutou daného dňa tak môže banka uzatvárať najneskôr o 18.15 h, resp. o 18.30 h v posledný deň plnenia povinných minimálnych rezerv. Okrem predĺženia obchodných hodín v rámci dňa je ďalšou významnou zmenou skutočnosť, že pracovné dni systému TARGET2 do značnej miery ignorujú nastavenie národných sviatkov. TARGET2 je počas celého roka, nepočítajúc víkendy, mimo prevádzky maximálne šesť dní. V praxi to znamená, že bez ohľadu na fakt, či je na Slovensku alebo v inej krajine v aktuálny deň sviatok (okrem šiestich dní zadaných systémom TARGET2), banky môžu realizovať svoje transakcie ako v bežný pracovný deň. Pre NBS z toho vyplýva, že aj vo sviatočný deň musí zabezpečiť realizáciu štandardných menovopolitických operácií.

Významná systémová zmena nastala v rámci operácií na voľnom trhu. Nástroje Eurosystému sú primárne orientované na dodávanie likvidity. Štruktúra nástrojov je do značnej miery identická so štruktúrou nástrojov, ktoré používala NBS s tým rozdielom, že sú orientované primárne na dodávanie finančných zdrojov. Hlavným nástrojom je pravidelný refinančný tender realizovaný na týždňovej báze. V porovnaní s NBS je dĺžka splatnosti štandardného tendra len polovičná – sedemdnôv. Skrátenie súvisí s už spomínanou snahou ECB vylúčiť špekulatívne správanie bánk. Harmono-

gram realizácie a postupnosť krokov sú rovnaké, ako aplikovala NBS. Rovnaká zostala aj technická stránka uskutočnenia operácie. Logickou zmenou je, že primárnym iniciátorom operácie a jej výsledkov je ECB. NBS môže všetky náležitosti súvisiace s príslušnou operáciou oznamovať identickými prostriedkami až po ich zverejnení ECB.

Doplňovými, bežne využívanými operáciami na voľnom trhu sú tendre s dlhšou dobou splatnosti. Za štandardných okolností sú to tendre s trojmesačnou splatnosťou emitované ku koncu každého mesiaca. V roku 2009 však boli využité aj šesťmesačné a dvanásťmesačné refinančné operácie. Okrem toho boli uskutočnené aj operácie s dĺžkou splatnosti identickou s periódou plnenia PMR, ako aj dodatočné trojmesačné operácie. Táto aktivita Eurosystému súvisí s aktuálnou situáciou na trhu a napriek tomu, že prostredníctvom nich bankový sektor čerpá viac ako 90% celkových zdrojov, zostáva týždňový tender naďalej v pozícii hlavnej refinančnej operácie.

Vzhľadom na skutočnosť, že domáci bankový sektor sa ako celok pri vstupe do eurozóny nachádzal vo výraznom prebytku likvidity (približne 400 mld. Sk), sa účasť slovenských bánk v prvých mesiacoch po vstupe obmedzila len na overovanie technických postupov súvisiacich s refinančným tendrom. V priebehu ďalšieho obdobia sa participácia domácich bánk v tendroch ustálila a možno ju charakterizovať ako relatívne pravidelnú.

Aktívnou operáciou využívanou Eurosystémom v rámci obchodov na voľnom trhu je aj doladovací tender, ktorý sa za štandardných okolností uskutočňuje v situáciách výraznej nerovnováhy na peňažnom trhu, ktorá sa následne prejaví v zmene úrovne jednoduchovej sadzby. Forma tendra závisí od konkrétnych okolností na trhu, preto môže mať podobu absorbnú aj refinančnú. V súčasnosti sa táto forma obchodu pravidelne využíva ku koncu periódy PMR. Počas minulého roka mali všetky realizované doladovacie operácie sterilizačný charakter. Domáce banky sa zúčastnili na všetkých doladovacích operáciách.

Okrem týchto operácií môže Eurosystém v závislosti od situácie vykonávať aj iné operácie z portfólia svojho inštrumentária. Môžu to byť napríklad individuálne intervenčné obchody vo forme nákupu cenných papierov alebo aj v našich podmienkach známe emisie pokladničných poukážok. V priebehu celého minulého roka Eurosystém v rámci týchto doplnkových aktivít uskutočňoval swapové operácie v švajčiarskych frankoch a amerických dolároch. Navyše v rámci pomoci, resp. koordinácie krokov s inými centrálnymi bankami môže Eurosystém zabezpečovať aj ďalšie operácie, akými boli refinančné tendre v cudzej mene uskutočňované tiež v priebehu minulého roka.

Na zabezpečovaní všetkých operácií sa NBS ako súčasť Eurosystému podieľa. Celkový počet operácií na voľnom trhu sa tak oproti aktivitám v podmienkach NBS spred roka 2009 citelne zvýšil. V počte účastníkov nenastali žiadne výrazne zmeny a za štandardných podmienok sa ich naďalej

môže zúčastňovať každá banka na území Slovenska, ktorá spĺňa požadované technicko-organizačné predpoklady a má uzavreté príslušné zmluvy. Oproti zaužívanému postupu Eurosystemu, ktorý umožňoval účasť v doladovacích tendroch len vybranej skupine bánk, koncom roku 2008 sa otvoril prístup k týmto tendrom aj ostatným bankám, čím sa stali akceptovateľnými protistranami pre menovopolitické operácie. Znamená to, že okruh potenciálnych účastníkov v štandardných a doladovacích operáciách je v súčasnosti identický. Napriek tomu, že toto opatrenie má len dočasný charakter, je veľmi pravdepodobné, že pozitívne výsledky, ktoré prinieslo, sa premietnu do jeho trvalej aplikácie. Niektoré zmeny nastali aj pri automatických operáciách (*standing facilities*). Jednodňové vkladové operácie komerčné banky vykonávané jednoduchým zaslaním zdrojov na príslušný účet. Existujúci modul systému TARGET2 „Standing Facilities“ následne zabezpečí zaslanie istiny aj s príslušnými úrokmi späť na účet vkladateľa. Automaticky prebieha aj čerpanie refinančného jednodňového úveru v prípade, že banka do konca dňa nesplatí vnútrodenný úver. Ako obchodná transakcia sa uskutočňuje len jednodňová refinančná operácia na požiadanie. Tak ako v predchádzajúcom období, aj v súčasnosti sa individuálne obchody realizujú prostredníctvom systému REUTERS alebo na základe nahrávaných telefonických hovorov.

Vzhľadom na skutočnosť, že výkon menovej politiky v eurozóne je založený na dodávaní likvidity do bankového sektora, nastali zmeny aj v agende súvisiacej s kolateralizáciou refinančných zdrojov poskytovaných centrálnou bankou. Zábezpeky, ktoré NBS akceptuje pri menových operáciách a prípadne pri vnútrodennom úvere už nie sú obmedzené na domáce štátne cenné papiere, ale je to celá škála domácich a zahraničných aktív, počnúc štátnymi cennými papiermi cez korporátne dlhopisy až po tzv. ABS alebo úvery komerčných bánk. Využívanie tejto širokej škály zahraničných zábezpek domácim bankovým sektorom alebo recipročne využitie domácich akceptovateľných aktív zahraničnými bankami kladie zvýšené organizačné a logistické nároky na jednotlivé národné centrálny banky, ako aj na príslušných depozitárov cenných papierov (v našom prípade Centrálny depozitár cenných papierov). Navyše národné centrálny banky sú na základe požiadavky banky povinné zaradiť v zahraničí evidovaný akceptovateľný kolaterál medzi kolaterály, ktorými má byť krytá menová operácia alebo

vnútrodenný úver. Pre banky zúčastňujúce sa na uvedených operáciách nastala tiež významná zmena vo forme, resp. spôsobe zabezpečenia krytia refinančných zdrojov. V porovnaní s predchádzajúcim obdobím sa pri operáciách na voľnom trhu vyžíva namiesto repo obchodov s jednotlivými cennými papiermi tzv. združovanie podkladových aktív (*pooling*), čo znamená, že čerpanie refinančných zdrojov je kolateralizované súborom ľubovoľných akceptovateľných aktív, ktorých hodnota dosahuje výšku poskytovaného úveru. Okrem iných výhod znamená v prípade potreby takmer okamžitú náhradu založených aktív inými aktívami, a to jednoduchým dodaním iných kolaterálov na poolingový účet. Domáci bankový sektor si túto jednoduchšiu a zároveň progresívnejšiu formu rýchlo a bezproblémovo osvojil.

Po ročných skúsenostiach s výkonom menovej politiky v Eurosysteme sa domnievame, že obdobný záver možno urobiť pri väčšine uskutočnených zmien. Táto skutočnosť zrejme vyplýva aj z faktu, že NBS sa v pomerne dostatočnom časovom predstihu pred vstupom do eurozóny snažila aplikovať relatívne podobné menovopolitické postupy, aké využíval Eurosystem. Na druhej strane NBS kladla značný dôraz aj na prípravu bankového sektora a na viacerých stretnutiach predstavila zmeny, ktoré účastníkov menovopolitických operácií očakávali. Napriek tomu sa určité problémy vyskytli a v rámci technicko-organizačných postupov existuje priestor na optimalizáciu existujúcich postupov, samozrejme, pri zachovaní existujúceho systému a štruktúry nástrojov. Tak ako v minulosti, aj dnes je NBS otvorená podnetným návrhom zo strany bankového sektora.

Záverom ešte jedna zmena, ktorá sa síce bezprostredne netýka výkonu menovej politiky, ale bola vyvolaná prijatím meny euro. Vstupom do Eurosystemu sa pre domáce banky otvorila možnosť realizovať transakcie na neporovnateľne väčšom eurovom trhu s ľubovoľnou bankou eurozóny. Domáce banky nie sú teda pri uskutočňovaní obchodov obmedzené relatívne úzkym okruhom lokálnych partnerov, resp. konkurentov. Na druhej strane zánikom peňažného trhu so slovenskou korunou zanikla aj potreba jeho kótovania. Tým sa skončila úloha referenčných bánk domáceho trhu a NBS zároveň stratila dôležitý informačný kanál o vývoji situácie na peňažnom trhu. Snaha poznať a pochopiť dianie na trhu je v súčasnosti spojená s ďaleko väčším úsilím pri zbieraní, vyhodnocovaní a analyzovaní údajov nielen slovenského, ale európskeho rozsahu.

Konzistentnosť komunikačnej politiky centrálnych bánk Eurosyntému

PhDr. Eva Karasová
Národná banka Slovenska

Harmonizáciou a koordináciou komunikačných politík centrálnych bánk Európskej únie sa v ECB zaoberá Výbor Eurosyntém/ESCB pre komunikáciu (ECCO). Komunikačný výbor sa stretáva v dvoch zloženiach, a to v štandardnom – ide o stretnutia riadiacich pracovníkov pre oblasť komunikácie centrálnych bánk Eurosyntému, a v rozšírenom zložení – kam sú pozývaní aj zástupcovia centrálnych bánk krajín, ktoré euro ešte nezaviedli. Mandát ECCO je pomerne široký, od presadzovania princípu jedného hlasu pri komunikácii o jednotnej menovej politike eurozóny, komunikácie rozhodnutí Rady guvernérov ECB až po publikačnú činnosť, finančné vzdelávanie, informačné kampane, sprostredkovanie informácií o úlohách a zámeroch Eurosyntému a zlepšovanie internetovej komunikácie.

Vstupom Slovenskej republiky do eurozóny sa Národná banka Slovenska (NBS) začlenila do Eurosyntému, ktorý tvorí Európska centrálna banka a centrálna banka krajín, ktoré zaviedli spoločnú menu euro. Od 1. januára 2009, keď bola nahradená slovenská koruna jednotnou menou euro, NBS nevykonáva samostatnú menovú politiku. Menovo-politické rozhodnutia v rámci Eurosyntému prijíma Rada guvernérov ECB, ktorej členmi sú guvernéri národných centrálnych bánk krajín eurozóny a šiesti členovia Výkonnej rady ECB. Guvernér NBS sa teda aktívne podieľa na jej rozhodovaní. K najdôležitejším rozhodnutiam Rady guvernérov patria rozhodnutia o výške úrokových sadzieb, ktoré Rada guvernérov prijíma zvyčajne raz za mesiac.

PRINCÍPY KOMUNIKÁCIE

Na integráciu NBS do Eurosyntému zareagovala centrálna banka aj v oblasti komunikácie. Bola spracovaná nová komunikačná stratégia na obdobie rokov 2009 až 2011, ktorá zahŕňa kľúčovú oblasť komunikácie o menovopolitických rozhodnutiach Eurosyntému.

K princípom otvorenosti, transparentnosti, dôveryhodnosti, ktorých sa centrálna banka od svojho vzniku tradične pridŕža, sa pridružil nový princíp politiky jedného hlasu. Jeho podstatou je konzistentnosť komunikačnej politiky ECB a centrálnych bánk eurozóny pri interpretácii a objasňovaní menovopolitických rozhodnutí Rady guvernérov ECB. Každé rozhodnutie o úrokových sadzbách verejne oznamuje v úvodnom vyhlásení prezident ECB na tlačovej konferencii ECB po prvom zasadaní Rady guvernérov v danom mesiaci.

Prezident ECB na tlačovej konferencii zdôvodňuje rozhodnutie o úrokových sadzbách. Jeho zdôvodnenie zahŕňa ekonomickú a menovú

analýzu, hodnotenie fiskálnych politík a štrukturálnych reforiem v krajinách eurozóny. Po prezentovaní dôvodov, ktoré viedli k rozhodnutiu o úrokových sadzbách a môžu mať okamžitý vplyv na výmenné kurzy eura alebo trhové úrokové sadzby, odpovedá prezident ECB na otázky novinárov. ECB zasiela každej centrálnej banke Eurosyntému tlačovú správu o menovopolitickom rozhodnutí na zverejnenie, pričom jej znenie je spracované aj v národných jazykoch. NBS zverejňuje túto tlačovú správu v slovenčine na internetovej stránke centrálnej banky. Vystúpenie, ako aj celú tlačovú konferenciu prezidenta ECB možno sledovať aj na videozázname ECB. Slovenská verzia úvodného vyhlásenia prezidenta ECB je publikovaná na webe NBS týždeň po tlačovej konferencii v mesačnom bulletinu ECB. Anglická verzia zdôvodnenia prezidenta ECB je na webe NBS hneď po uvoľnení embarga na jej zverejnenie.

Princíp jedného hlasu sa uplatňuje aj pri prognostickej činnosti centrálnych bánk eurozóny.

Národné príspevky o mesačných menových agregátoch eurozóny by nemali centrálna banka publikovať skôr, ako ich zverejní ECB, ani by sa nemali odlišovať.

ECB spracúva štyri predikcie - každý štvrtrok, na dvoch z nich (júnovej a decembrovej) sa podieľajú všetky centrálna banka Eurosyntému. NBS samostatne spracúva každý mesiac Správu o ekonomickom vývoji, ktorá analyzuje vývoj ekonomiky eurozóny.

K tradičným publikačným výstupom NBS patrí Výročná správa NBS, Správa o finančnej stabilite, Správa o výsledkoch analýzy finančného sektora v SR, bulletin (Správa o ekonomickom vývoji) a jazykové mutácie oficiálnych publikácií ECB.

Ďalšou úlohou, ktorú NBS s prijatím eura akceptovala v komunikačnej oblasti (ako jednu

z priorit), je podieľať sa na finančnom vzdelávaní obyvateľstva za oblasť spadajúcu do kompetencie centrálnej banky a Eurosystemu. V roku 2009 ECB zahrnila do prieskumov o vedomostiach občanov eurozóny o problematike centrálneho bankovníctva prvýkrát aj Slovensko. Ich výsledkom bola záverečná správa za celú eurozónu.

NBS z dôvodu správneho zacielenia komunikačných aktivít pri finančnom vzdelávaní v roku 2009 prvýkrát za svojej existencie uskutočnila reprezentatívny kvalitatívny prieskum. Jeho cieľom bolo zistiť, aké sú znalosti obyvateľstva na Slovensku o NBS a ECB, ich postavení, úlohách, kompetenciách, o menovej politike a Eurosysteme. Vychádzajúc z výsledkov prieskumu, NBS začala sústreďovať informačné a publikačné aktivity cielené na témy, ktoré nie sú občanom dostatočne známe. Zameriava sa predovšetkým na širokú verejnosť a stredoškolskú mládež. V nadväznosti na rozhodnutie Rady guvernérov ECB z roku 2009 bude komunikačná politika centrálnych bánk navyše perspektívne cielená najmä na tie vrstvy obyvateľstva, ktoré sú najviac postihnuté finančnou krízou. NBS na realizáciu finančného vzdelávania využíva rôzne komunikačné kanály a nástroje – tlačové konferencie, odborné publikácie, brožúry, letáky, videá, prednášky, výstavy, dni otvorených dverí, internet atď. V tomto roku v rámci spolupráce s ECB a Centrálnou bankou Fínska obohatíme komunikačné nástroje prvýkrát o elektronické hry a kvízy zamerané na vzdelávanie v oblasti centrálneho bankovníctva, ktoré budú vystavené na webovej stránke NBS. Bude to nástroj, ktorý pomôže príprave študentov slovenských stredných škôl pri vedomostnej súťaži stredných škôl eurozóny. Súťažiť sa bude vo vedomostiach o centrálnom bankovníctve. Súťaž pripravuje ECB v spolupráci s centrálnymi bankami eurozóny.

NBS taktiež harmonizovala komunikačnú politiku s Eurosystemom aj v oblasti internetu.

Počas roka 2008 zrealizovala NBS projekt novej webovej stránky, ktorý zabezpečil akceptovanie minimálnych štandardov ESCB pre prevádzku webov centrálnych bánk. Projekt bol spustený 1. januára 2009. Nový koncept webovej stránky NBS znamenal importovanie celého obsahu webových stránok do systému CMS, zásadnú zmenu štruktúry stránky, grafiky, navigácie, optimalizáciu pre prehliadače, nové moduly atď. Išlo o bezprecedentný projekt z hľadiska časovej realizácie, obsahu a technickej úrovne. Zmena webových stránok bola zrealizovaná počas jedného roka, navyše v rovnakom čase a tým istým útvarom, ktorý pracoval na komunikačnej kampani pre zavedenie eura na Slovensku. Vývojový a obsahový pokrok ocenila aj pracovná skupina ECB združujúca expertov webových stránok centrálnych bánk eurozóny.

KOMUNIKÁCIA O EURE

NBS zastrešovala v období zavádzania eura dva celoštátne výbory na zavedenie eura, z toho jeden výbor zodpovedal za komunikačnú kampaň v Slovenskej republike. Z tejto zodpovednosti centrálnej banky vyplývala aj veľmi intenzívna spolupráca NBS s ECB na komunikačnej kampani na zavedenie eura na Slovensku. Táto spolupráca na komunikačnej kampani pokračuje aj v súčasnosti, keďže sa pripravuje komunikačná kampaň na spustenie novej série eurobankoviek ES 2.

Keď porovnáme komunikačnú politiku NBS pred vstupom a po vstupe do eurosystemu, môžeme skonštatovať, že ostala zachovaná kontinuita princípov. Rozsah komunikačných aktivít NBS sa po vstupe do eurozóny zvýšil a pribúdajú nové nástroje a aktivity, ako sú medzinárodné súťaže, finančné kvízy a hry zamerané na finančné vzdelávanie pre oblasť centrálneho bankovníctva. NBS sa v komunikačnej politike úspešne identifikovala s Eurosystemom, čo je obohacujúcim prvkom jej komunikačnej politiky.

Úlohy NBS spojené s prácou rozhodovacích orgánov ECB

Ing. Martin Polónyi
Národná banka Slovenska

Národná banka Slovenska je už rok súčasťou Eurosystému a guvernér Národnej banky Slovenska sa stal od 1. 1. 2009 plnoprávnym členom Rady guvernérov Európskej centrálnej banky. S novým postavením guvernéra súvisia aj nové úlohy pre celú inštitúciu, jej odborné útvary a jednotlivých zamestnancov. Práca súvisiaca s Eurosystémom je dnes každodennou súčasťou činnosti Národnej banky Slovenska.

Pojem Eurosystém sa až donedávna v Zmluve o založení Európskeho spoločenstva explicitne nenachádzal. Až po tom, ako vstúpila do platnosti Lisabonská zmluva, sa v Zmluve o fungovaní Európskej únie objavuje pojem Eurosystém, a to v sekcii 6, venovanej ECB, v článku 282. Eurosystém je systém centrálnych bánk eurozóny a pozostáva z ECB a centrálnych bánk krajín, ktorých menou je euro. Jeho úlohou je uskutočňovať menovú politiku Európskej únie.

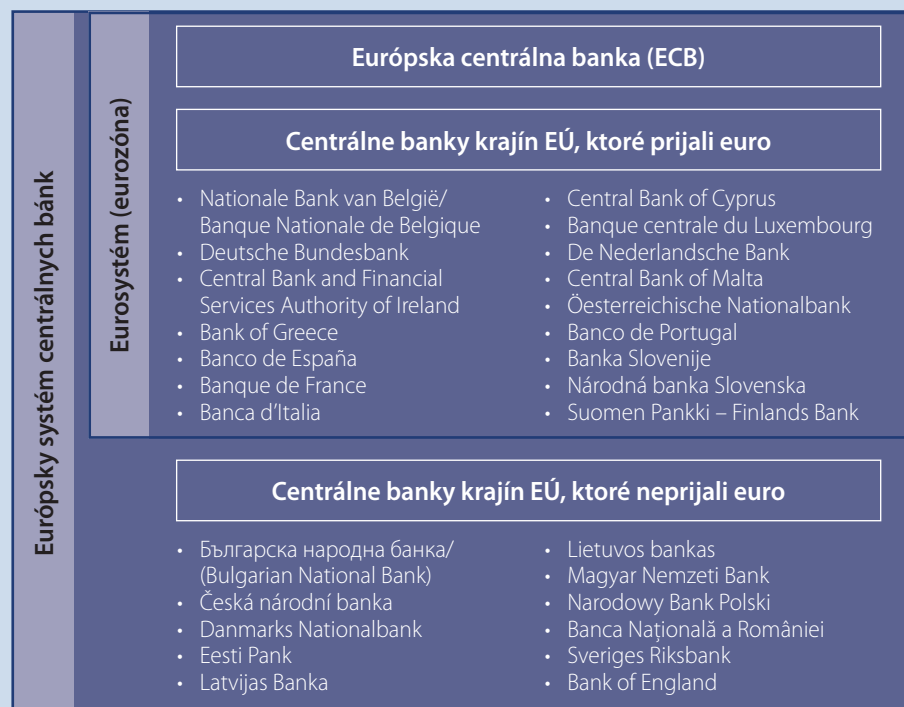
Eurosystém funguje na princípe decentralizácie. Kľúčovú úlohu v Eurosystéme a v Európskom systéme centrálnych bánk (ESCB) zohráva ECB. V rozhodovacích orgánoch ECB sa prijímajú rozhodnutia, ktoré prispievajú k plneniu úloh Euro-

systému a ESCB. Sú to Rada guvernérov, Výkonná rada a Generálna rada. ECB sa pri plnení svojich úloh v primeranom rozsahu ďalej obracia na centrálnu banku Eurosystému a ESCB. Umožňuje to vychádzať z existujúcich dlhoročných skúseností všetkých centrálnych bánk, využívať ich odborné znalosti, kapacity, infraštruktúru a kontakty. V súvislosti so začlenením NBS do Eurosystému je určite najvýznamnejším novým postavením guvernéra NBS v Rade guvernérov ECB.

RADA GUVERNÉROV

Členmi Rady guvernérov sú guvernéri centrálnych bánk krajín, ktoré prijali euro a všetci šiesti členovia Výkonnej rady. Rada guvernérov prijíma

EURÓPSKY SYSTÉM CENTRÁLNYCH BÁNK

právne akty a rozhodnutia potrebné na zabezpečenie úloh Eurosystému, medzi ktoré patria predovšetkým:

- definovanie a uskutočňovanie menovej politiky Európskej únie,
- riadenie devízových operácií,
- udržiavanie a správa oficiálnych devízových rezerv členských štátov,
- podpora plynulého fungovania platobných systémov.

Každý člen Rady guvernérov má jeden hlas a rozhodnutia sa prijímajú nadpolovičnou väčšinou. Pri rozhodovaní o vybraných otázkach rokovacieho poriadku, použití iných nástrojov menovej politiky či rozhodovaní o nesúlade určitej činnosti niektorej NCB s úlohami Eurosystému sa používa hlasovanie dvojtretinovou väčšinou. Pri rozhodovaní o základnom imaní, devízových rezervách, rozdelení menového príjmu a rozdelení čistých ziskov a strát sa využíva vážené hlasovanie. Pri tomto druhu hlasovania je rozhodnutie prijaté, ak odovzdané súhlasné hlasy predstavujú aspoň dve tretiny upísaného základného imania¹ ECB a aspoň polovicu podielnikov, pričom hlasy členov Výkonnej rady majú nulovú váhu.

Zasadnutia Rady guvernérov sa konajú obvykle každé dva týždne, t. j. dvakrát do mesiaca. Rozvrh zasadnutí Rady guvernérov je zverejnený na internetovej stránke ECB vždy minimálne jeden rok vopred.

Prvé rokovanie v mesiaci sa spravidla uskutočňuje v prvý štvrtok príslušného mesiaca. Tomuto prvému zasadnutiu v mesiaci venujú účastníci finančného trhu zvýšenú pozornosť. Prijíma sa na ňom rozhodnutie o kľúčových úrokových sadzbách, ktoré je vždy po skončení rokovania oznámené na tlačovej konferencii o 14.30 h v priestoroch ECB. Na konferencii vystupuje prezident ECB, J.-C. Trichet a v úvodnom slove oznámi rozhodnutie Rady guvernérov. Následne je ponechaný priestor na otázky novinárov. Úvodné slovo prezidenta ECB ako aj znenie menovopolitického rozhodnutia Rady guvernérov sú zároveň zverejnené na internetovej stránke ECB.

V rámci prípravy rokovania Rady guvernérov sú jej členom v predstihu distribuované podkladové materiály. Na prvom zasadnutí v mesiaci ide predovšetkým o analýzy makroekonomického vývoja a vývoja na finančných trhoch. Štyrikrát do roka, v januári, apríli, septembri a decembri ECB v spolupráci s Výborom pre menovú politiku predkladá Rade guvernérov rozsiahle makroekonomické projekcie, v ktorých sa prognózuje vývoj ekonomiky a vývoj inflácie eurozóny. Dvakrát do roka tieto projekcie vypracúvajú odborníci ECB a dvakrát odborníci Eurosystému. Projekcie zvyšujú význam týchto štyroch zasadnutí Rady guvernérov a závery z nich sú zverejnené prostredníctvom internetovej stránky ECB. Tiež sú zachytené v osobitnej časti alebo v boxe Mesačného Bulletinu ECB, ktorý sa v týchto mesiacoch prekladá do slovenského jazyka a je zverejnený aj na internetovej stránke NBS.

Spravidla dva týždne po prvom zasadnutí v mesiaci nasleduje druhé zasadnutie, na ktorom sa prijímajú iné rozhodnutia ako rozhodnutie o kľúčových úrokových sadzbách. Program rokovania zahŕňa najrôznejšie otázky súvisiace s úlohami Eurosystému. Ide napríklad o otázky týkajúce sa platobných systémov, operácií na finančných trhoch, nastavenia nástrojov menovej politiky, projektov Eurosystému, publikácií ECB atď. Po druhom rokovaní sa obvykle tlačová konferencia nekoná.

Na ilustráciu príprav rokovaní Rady guvernérov je vhodné uviesť práve príklad makroekonomických projekcií Eurosystému, ktoré sa vypracúvajú v júni a v decembri. Proces prípravy týchto projekcií zahŕňa viaceré úrovne. Okrem zberu podkladových údajov, ktoré sa v stanovenom formáte zasielajú do ECB, sa odborné útvary NBS zúčastňujú na nastavení modelov, príprave analýz, čiastkových aj kompletných projekcií. Výsledné čísla projekcií kompletizuje pracovná skupina pre prognózovanie zložená z expertov ECB a centrálnych bánk Eurosystému, teda aj NBS, z oblasti makroekonomie a ekonometrie. Táto skupina spadá pod Výbor pre menovú politiku, ktorý je zodpovedný za finálnu verziu projekcií. Výbor sa skladá z vedúcich zamestnancov centrálnych bánk Eurosystému a NBS je zastúpená na úrovni výkonných riaditeľov a riaditeľov odborov. Po schválení vo výbore sa makroekonomické projekcie zaradia do programu rokovania Rady guvernérov a sú predložené ako podkladový materiál členom Rady guvernérov vrátane guvernéra NBS. V rámci NBS sa pripraví nezávislé stanovisko pre guvernéra a uskutoční sa brífing guvernéra, počas ktorého je priestor na diskusiu. Na brífingu sa väčšinou zúčastňujú a zároveň pripravujú stanovisko odborníci, ktorí sa zúčastňovali na príprave projekcií, či už vo Výbore pre menovú politiku, alebo jeho pracovných skupinách. Obdobným spôsobom prebieha príprava ku všetkým bodom rokovania Rady guvernérov.

VÝKONNÁ RADA

Ďalším rozhodovacím orgánom je Výkonná rada ECB. Má šesť členov volených na osemročné funkčné obdobie, ktoré sa nedá obnoviť. Tvoria ju prezident, viceprezident a štyria ďalší členovia. Výkonná rada predovšetkým riadi ECB smerom dovnútra, implementuje menovú politiku na základe usmernení Rady guvernérov, plní iné úlohy, ktoré na ňu deleguje Rada guvernérov, a pripravuje rokovania Rady guvernérov. V praxi to znamená, že Výkonná rada pripravuje program rokovania Rady guvernérov a ku každému bodu programu zabezpečuje podklady na rokovanie, predkladá materiály na rozhodnutie členom Rady guvernérov buď priamo na rokovaní, alebo formou písomného konania.

GENERÁLNA RADA

Tretím rozhodovacím orgánom ECB je Generálna rada. Guvernér NBS sa stal členom Generálnej rady spolu so vstupom Slovenska do EÚ, ale pred prijatím eura nebol členom Rady guvernérov. Jeho členstvo v Generálnej rade pretrváva.

¹ Národné centrálné banky EÚ sú jedinými podielníkmi na základnom imaní ECB. Základné imanie sa upisuje na základe kľúča, ktorý zodpovedá váženým podielom jednotlivých krajín na celkovej počte obyvateľov a hrubom domácom produkte EÚ rovným dielom. Výška upísaného základného imania je v súčasnosti 5 760 652 402,58 EUR a podiel NBS je 0,6934 %.

Existencia Generálnej rady súvisí s tým, že nie všetky krajiny Európskej únie už prijali euro. Dalo by sa preto povedať, že ide o prechodný orgán. Jeho úlohy súvisia najmä s mechanizmom výmenných kurzov ERM II, teda systémom, v ktorom sa členské krajiny EÚ pripravujú na zavedenie eura. Generálna rada zostavuje správy o konvergencii ekonomiky členských krajín EÚ, ktoré ešte neprijali euro, a prispieva k stanoveniu fixného výmenného kurzu pri procese prijímania eura. Plní tiež úlohy súvisiace so zabezpečením štatistických údajov a podporuje spoluprácu centrálnych bánk.

Členmi Generálnej rady sú prezident a viceprezident ECB a guvernéri centrálnych bánk všetkých krajín Európskej únie, takže v súčasnosti má 29 členov. Schádza sa štyrikrát do roka a spravidla je spojená s druhým rokovaním Rady guvernérov v mesiaci. Generálna rada je významná hlavne pre krajiny, ktoré ešte neprijali euro. Je to fórum, kde sa hodnotí konvergencia ich ekonomík, a navyše je to vskutku jediné fórum, kde sa guvernéri uvedených krajín pravidelne stretávajú s guvernérmi krajín eurozóny, prezidentom a viceprezidentom ECB.

ÚLOHY NBS VYPLÝVAJÚCE Z ČINNOSTI ROZHODOVACÍCH ORGÁNOV ECB

Spolu s členstvom guvernéra v Rade guvernérov ECB sa od 1. 1. 2009 k dovtedajším štyrom rokovaniam Generálnej rady ročne priradilo 22 rokovaní Rady guvernérov za rok. Počet spracovávaných materiálov narástol viac ako trojnásobne, pričom je neporovnateľný i rozsah a komplexnosť podkladov zasielaných z ECB.

Uvedené skutočnosti tak vygenerovali potrebu jednak vytvoriť organizačné predpoklady na zabezpečenie príprav rokovaní Rady guvernérov ECB a jednak orientovať odborné útvary NBS na prípravu stanovísk na rokovania Rady guvernérov ECB z pohľadu Eurosystému a nie iba zo slovenskej perspektívy.

S cieľom zvýrazniť dôležitosť agendy príprav Rady guvernérov ECB a Generálnej rady ECB a zabezpečiť všetky potrebné podklady pre guvernéra NBS bolo na tento účel vytvorené oddelenie koordinácie s ECB.

Oddelenie koordinácie s ECB úzko spolupracuje so sekretariátom ECB, ktorý predkladá materiály schválené Výkonnou radou ďalej na schválenie alebo diskusiu členom Rady guvernérov či Generálnej rady. V oboch prípadoch zabezpečuje oddelenie koordinácie s ECB príjem materiálov a zadáva žiadosti o vypracovanie stanovísk príslušným odborným útvarom, organizuje brífingy, kompletizuje podklady a stanoviská do zložky pre guvernéra a plní ďalšie úlohy súvisiace s podporou účasti NBS na rozhodovacom procese Eurosystému.

Prostredníctvom oddelenia koordinácie s ECB sa v rámci NBS distribuujú tri druhy materiálov. Rozhodujúcou položkou sú už spomínané podkladové materiály na rokovania Rady guvernérov a Generálnej rady. Ďalej ide o písomné konania, teda materiály schvaľované per rollam alebo formou konzultácií k právny aktom. V tretej skupine materiálov sa nachádzajú rôzne dokumenty na informáciu pre členov Rady guvernérov a Generálnej rady.

Po prenose kompetencií v menovej oblasti z NBS na ECB by sa mohlo zdať, že pracovné procesy v NBS sa vstupom do Eurosystému zredukovali. Opak je však pravdou. NBS ako plnoprávny člen Eurosystému sa totiž zapojila do procesu prípravy menovopolitických rozhodnutí pre eurozónu a ich implementácie, takže dnes má v tomto procese NBS celoeurópsky záber a nevenuje sa iba Slovensku, ako to bolo do 31. decembra 2008. To isté platí aj pre ostatné činnosti, ktoré NBS vykonáva z titulu svojho členstva v Eurosystéme.

Po roku členstva v Eurosystému možno povedať, že NBS sa podarilo zvládnuť všetky výzvy v tejto oblasti a stala sa plnohodnotnou súčasťou Eurosystému.

Právny rámec na zavedenie eura – postrehy po roku

JUDr. Štefan Hrčka
Národná banka Slovenska

Od zavedenia eura na Slovensku uplynul už viac ako prvý základný rok, počas ktorého sa mala vykonať a splniť väčšina právne regulovaných činností a úloh súvisiacich s prechodom z našej pôvodnej slovenskej národnej meny, slovenských korún, na menu euro. Možno sa teda už s primeraným časovým odstupom pokúsiť o zopár informatívnych a čiastočne aj hodnotiacich postrehov o slovenskom právnom rámci na zabezpečenie tohto prechodu. Predovšetkým ide o zákon č. 659/2007 Z. z. o zavedení meny euro v Slovenskej republike v znení neskorších predpisov, ktorý tvorí chrbtovú kosť slovenského právneho rámca prechodu na euro a ktorý sa skrátene označuje ako generálny zákon o eure¹.

Keďže prechod na euro bol na Slovensku mimoriadne hladký, plynulý a bez akýchkoľvek systémových problémov, čo okrem iného potvrdzujú aj rôzne prieskumy verejnej mienky a tiež existujúce hodnotenia slovenských a aj európskych inštitúcií, možno by sa dalo začať takpovediac od konca súhrnným názorom, že slovenský právny rámec prechodu na euro bol dobre a včas pripravený a významne prispel k zabezpečeniu hladkého a plynulého prechodu na euro. Napriek tomu si myslím, že aj v tejto oblasti ešte stále existuje dostatočný priestor na rôzne, viac či menej pertraktované postrehy o slovenskom generálnom zákone o eure, ktorého súčasťou sú aj novely 28 rozličných zákonov vrátane kľúčovej novely zákona o Národnej banke Slovenska.

PROCES PRÍPRAVY GENERÁLNEHO ZÁKONA O EURE

Tvorba, rozsah a prerokúvanie generálneho zákona o eure neboli jednoduché a patrili medzi najnáročnejšie v histórii slovenskej legislatívy. Kdesi som spomenul, že tvorba prvej komplexnej pracovnej verzie generálneho zákona začiatkom roka 2007 mi trvala takmer nepretržite šesť týždňov. Niektorí môžu namietat, že šesť týždňov na tvorbu návrhu zákona nie je príliš veľa času. Zhromažďovanie prvých čiastkových podkladov na tvorbu právnej úpravy o zavedení eura na Slovensku sa však začalo už dávno pred samotným začatím jeho tvorby, v podstate od prvých konvergenčných správ po pristúpení Slovenskej republiky k Európskej únii. Navyše, návrh generálneho zákona o eure prešiel najnáročnejším a najkomplexnejším legislatívnym procesom.

Návrh generálneho zákona bol najskôr dôkladne prerokovávaný v rámci Národnej banky Slovenska, Ministerstva financií SR a v medzirezortných pracovných výboroch pre zavedenie eura (najmä v pracovnom výbore pre legislatívu pri zavedení eura). K návrhu generálneho zákona sa

uskutočnilo aj dovedy historicky najrozsiahlejšie medzirezortné pripomienkové konanie, v rámci ktorého dostalo návrh na vyjadrenie alebo sa k nemu iniciatívne vyjadrilo viac ako 50 rozličných inštitúcií a subjektov. Následne návrh generálneho zákona prerokovala Legislatívna rada vlády SR a dôkladne ho posudzovala aj Európska komisia a Európska centrálna banka². Samozrejme, návrh generálneho zákona o eure prerokovala a schválila aj vláda Slovenskej republiky, všetky výbory Národnej rady SR, čo sa dovedy stalo iba pri návrhu Ústavy SR, a napokon celá Národná rada SR, pričom zo 137 hlasujúcich poslancov bolo 136 za a nikto nebol proti návrhu zákona. Napokon zlučiteľnosť slovenských právnych predpisov (vrátane schváleného a prezidentom podpísaného generálneho zákona) s európskym právom pozitívne vyhodnotila Európska komisia a tiež Európska centrálna banka v rámci konvergenčných správ z mája 2008, ako aj Rada Európskej únie v rámci rozhodnutia o prijatí jednotnej meny euro Slovenskom od 1. 1. 2009.

SLOVENSKÝ GENERÁLNY ZÁKON A PRÁVNE ÚPRAVY INÝCH ŠTÁTOV EUROZÓNY

Keďže Slovensko nezavádzalo euro ako prvý štát, celkom prirodzene niektoré úpravy v slovenskom generálnom zákone boli spracované aj na základe inšpirácie z generálnych zákonov iných členských štátov EÚ, ktoré zaviedli euro a vstúpili do eurozóny pred Slovenskou republikou.³

Slovenský generálny zákon o eure je však diametrálne rozsiahlejší a oveľa podrobnejší ako generálny zákon (po anglicky „umbrella law“) ktoréhokoľvek iného členského štátu EÚ, ktorý zaviedol euro pred Slovenskom. Dôvodov je viacero. Jedným z dôvodov boli tiež poznatky o pomerne častej praxi pri výklade, uplatňovaní a najmä obchádzaní mnohých „rámcových“ (respektíve menej podrobných) právnych noriem na Slovensku, ktoré – aj vzhľadom na pomalosť súdnych

- ¹ Označenie generálny sa používa vzhľadom na cieľ zákona vytvoriť precízny, všeobecný – teda generálny – právny rámec pre organizovaný, hladký a plynulý prechod zo slovenskej meny na euro.
- ² Konzultácia s ECB trvala viac ako päť mesiacov a právnici ECB túto konzultáciu neformálne zaraďujú do trojice doteraz najnáročnejších konzultácií ECB o návrhoch právnych predpisov.
- ³ Napríklad belgický zákon bol východiskovou inšpiráciou pre uzákonenie slovenskej úpravy o výnimočnej možnosti využiť rezervný fond alebo nedeliteľný fond obchodných spoločností, družstiev a iných právnických osôb na zaokrúhlenie menovitej hodnoty nahor až na celé eurá pri premene menovitej hodnoty vkladov do imania (vrátane akcií) a premene menovitej hodnoty základného imania obchodných spoločností alebo družstiev, kmeňového imania štátnych podnikov, nadačného imania nadácií alebo iného obdobného imania iných právnických osôb zo slovenských korún na eurá.

4 Na porovnanie v Slovinsku bol zákon o duálnom zobrazovaní cien zverejnený v novembri 2005, pričom duálne zobrazovanie (ešte nie podľa konverzného kurzu) sa začalo v marci 2006 a generálny zákon o prijatí eura je z októbra 2006, pričom Slovinsko prešlo na euro od začiatku januára 2007.

5 Najmä v jeho rozsudkoch vo veci združenia spotrebiteľov Verbraucher-Zentrale Hamburg a vo veci Estager.

6 Vráťane menovitých či nominálnych hodnôt rôzneho majetku a tiež sadzieb a súm daní a poplatkov.

konaní pri vymáhaní práva – možno s istou dávkou uštipačnosti vyjadriť veľavravným sloganom „Na Slovensku je to tak“. Práve vzhľadom na takéto negatívne poznatky sa slovenský generálny zákon o eure koncipoval a tvoril ako veľmi podrobný zákon, čo sa javilo vhodné v záujme minimalizovania rizík pre obchádzanie alebo nerešpektovanie tohto zákona pri príprave na prechod a samotnom prechode zo slovenských korún na euro.

Určítym rozdielom medzi Slovenskom a inými štátmi eurozóny je aj to, že slovenský generálny zákon komplexne obsahuje celú základnú zákonnú úpravu o príprave na zavedenie eura a prechode na euro vrátane zákonnej úpravy o duálnom zobrazovaní, kým vo viacerých iných štátoch eurozóny zákonnú úpravu o duálnom zobrazovaní obsahuje samostatný zákon. Jednoznačným slovenským pozitívom v porovnaní s inými štátmi eurozóny je skutočnosť, že komplexný slovenský generálny zákon o eure (ktorý okrem iného obsahuje aj kľúčovú novelu zákona o Národnej banke Slovenska) bol schválený a zverejnený viac ako jeden rok pred zavedením eura a takmer osem mesiacov pred začatím duálneho zobrazovania cien, čo sa doteraz nepodarilo v žiadnom inom členskom štáte EÚ, ktorý zaviedol euro pred Slovenskom.⁴

Slovensko sa môže pochváliť aj určitými úspechmi pri konzultáciách o návrhu generálneho zákona s Európskou centrálnou bankou a Európskou komisiou. Európska centrálna banka pri konzultácii oficiálne akceptovala Slovensku (ako prvému), aby výmena pôvodných národných bankoviek (teda u nás slovenských bankoviek) za eurá mohla v komerčných bankách prebiehať celý jeden rok po zavedení eura (predtým ECB pri konzultáciách oficiálne akceptovala najviac šesťmesačnú lehotu v komerčných bankách). Európska komisia zasa pri konzultácii oficiálne akceptovala Slovensku (ako prvému), aby Národná banka Slovenska mohla Fondu ochrany vkladov a Garančnému fondu investícií, teda garančným inštitúciám na ochranu bankových vkladov a klientskeho majetku celkom výnimočne a za striktné stanovených podmienok poskytnúť krátkodobý urgentný úver na pokrytie ich naliehavých a nepredvídaných potrieb likvidity. Tieto úspechy Slovenska pri konzultáciách s európskymi inštitúciami o návrhu generálneho zákona môžu v budúcnosti využiť aj ďalšie členské štáty EÚ, ak o to budú mať záujem, pri tvorbe svojej legislatívy o ich prechode na euro.

ZOHLADNENIE JUDIKATÚRY SÚDNEHO DVORA ES SÚVISIACEJ S EUROM

Slovensko tiež malo určitú výhodu v tom, že pri tvorbe nášho generálneho zákona bolo možné zohľadniť aj najnovšiu judikatúru Súdneho dvora Európskych spoločenstiev súvisiacu s prechodom z pôvodnej národnej meny na euro. Kľúčové časti tejto judikatúry Súdneho dvora ES sa „zrodili“ v rokoch 2004 a 2007 (a čiastočne v roku 2008), čiže až vtedy, keď túto judikatúru z časových dôvodov nemohla zohľadniť absolútna väčšina predchodcov Slovenska pri zavádzaní eura.

Predovšetkým na základe judikatúry Súdneho dvora ES súvisiacej s eurom⁵ a čiastočne tiež na základe európskeho právneho rámca pre euro napríklad slovenský generálny zákon o eure výslovne uzakonil (v § 2) základné princípy a zásady pre prípravu a prechod na euro, ktoré sa povinne museli uplatňovať vo všetkých vzťahoch v procese prípravy na zavedenie eura a tiež počas samotného prechodu na euro vrátane duálneho zobrazovania. Ide o princíp neutrality pri prechode na euro (respektíve neutrality pri premene a prepočtoch peňazí, cien, platieb a iných hodnôt zo slovenskej meny na eurá), princíp kontinuity existujúcich právnych vzťahov pri rešpektovaní zásady zmluvnej slobody (bez zmeny reálnej finančnej hodnoty predmetu a ostatného obsahu právnych vzťahov), ako aj princíp ochrany ekonomických záujmov občanov a spotrebiteľov pri prechode na euro. Základné princípy a zásady, z ktorých vychádzajú jednotlivé slovenské zákony, prevažne netvorí priamu súčasť ich všeobecne záväzného znenia, teda ich paragrafov, ale častejšie sa spomínajú iba v dôvodových správach k zákonom a neraz sa nespomínajú ani v dôvodových správach, čo neraz komplikuje ich vykonávanie.

Na základe judikatúry Súdneho dvora ES sú v generálnom zákone veľmi podrobne upravené aj zásady a pravidlá pre prepočty, premeny a zaokrúhľovanie všetkých súm⁶ zo slovenských korún na eurá, ktoré sa povinne vykonávali a vykonávajú výlučne podľa konverzného kurzu tak, aby prepočty jednotkových cien (veličín a základní na výpočty), čiastkové výpočty a výsledné prepočty konečných súm zo slovenských korún na eurá boli čo najpresnejšie a bez vplyvu na zvýšenie reálnej finančnej hodnoty a úrovne konečných súm v dôsledku prípravy na prechod a prechodu na euro.

Rovnako na základe judikatúry Súdneho dvora ES tiež slovenský generálny zákon výslovne zakotvil (v § 23 ods. 1), že z dôvodu nákladov a výdavkov súvisiacich so zavedením eura sa nesmú zvyšovať ceny (ani jednotkové ceny), poplatky alebo iné finančné plnenia a že ak počas prípravy na prechod a prechodu na euro vrátane obdobia duálneho zobrazovania dôjde k zvýšeniu ceny (vrátane jednotkovej ceny), poplatku alebo iného finančného plnenia, tak skutočné dôvody zvýšenia ceny (vrátane jednotkovej ceny), poplatku alebo iného finančného plnenia musia byť transparentné a musia umožniť jasné, jednoznačné a zrozumiteľné rozlišovanie dôvodov ich zvýšenia od okolností súvisiacich so zavedením eura, a to vrátane rozlíšiteľnosti dôvodov ich zvýšenia od prepočtu a zaokrúhľovania súm zo slovenských korún na eurá podľa konverzného kurzu, pravidiel zaokrúhľovania a ďalších pravidiel pre prechod zo slovenskej meny na euro. Túto zákonnú úpravu mimoriadne pozitívne prijala predovšetkým Slovenská obchodná inšpekcia, keďže vďaka tomu mohla efektívne kontrolovať, či nedošlo k zakázanému a protiprávnemu zvyšovaniu cien z dôvodov súvisiacich so zavedením eura.

Na základe poznatkov z praxe pri prechode na euro možno jednoznačne konštatovať, že práva úprava v generálnom zákone o eure, ktorá

zohľadnila judikatúru Súdneho dvora ES súvisiacu s eurom, tvorí mimoriadne pozitívnu súčasť tohto zákona a nepochybne prispela k hladkému a plynulému prechodu na euro.

ZAČLENENIE PRVKOV NARIADENÍ ES/EÚ O EURE DO SLOVENSKEHO PRÁVA

Pri tvorbe nášho generálneho zákona bola využitá aj principiálna judikatúra Súdneho dvora ES⁷, podľa ktorej v špecifických prípadoch možno akceptovať aj metódu prebratia a začlenenia prvkov a obsahu nariadení ES/EÚ do vnútroštátneho právneho poriadku členských štátov EÚ, hoci európske právo vo všeobecnosti takmer vôbec túto možnosť nepripúšťa⁸. Podľa judikatúry Súdneho dvora ES je to možné v takých špecifických prípadoch, keď ide o vnútroštátnu konkretizáciu rámcových nariadení ES/EÚ (teda nariadení ES/EÚ zakotvujúcich len základné princípy určitej právnej úpravy a prenechávajúcich konkretizáciu týchto princíпов na vnútroštátnu právnu úpravu), alebo keď ide o kombináciu mnohých právnych ustanovení na úrovni Európskej únie (Európskeho spoločenstva) a na národnej úrovni. Z judikatúry Súdneho dvora ES vyplýva, že v takýchto špecifických prípadoch nemožno považovať za porušenie európskeho práva skutočnosť, že do vnútroštátnych zákonov sa za účelom úplnosti a zrozumiteľnosti pre osoby (adresátov), na ktoré sa tieto zákony vzťahujú, preberú a začlenia aj prvky a obsah ustanovení nariadení ES/EÚ. Pritom však akékoľvek prebratie a začlenenie prvkov a obsahu nariadení ES/EÚ do vnútroštátneho práva sa môže vykonať len takým spôsobom, aby sa neobmedzovala ani nezastierala priama uplatniteľnosť ustanovení nariadení ES/EÚ, pretože inak by došlo k rozporu s doktrínou priamej uplatniteľnosti nariadení ES/EÚ v členských štátoch EÚ. K rozporu s touto doktrínou však nedošlo a nejde v prípade slovenského generálneho zákona o eure. Okrem toho generálny zákon zohľadňuje aj judikatúru Súdneho dvora ES⁹, z ktorej vyplýva, že málo podrobná národná právna úprava prispela k vzniku niektorých sporov a súdnych konaní súvisiacich s prechodom z národnej meny na euro.

Predmetom slovenského generálneho zákona o eure je pomerne zložitá právna problematika, pri ktorej ide o kombináciu mnohých právnych ustanovení na úrovni Európskej únie (Európskeho spoločenstva) a na národnej úrovni. Navyše, táto kombinácia právnych ustanovení na úrovni Európskej únie (Európskeho spoločenstva) a na národnej úrovni bola pri prechode zo slovenskej meny na euro skomplikovaná aj tým, že pôvodná vnútroštátna právna úprava o slovenskej mene (slovenských korunách) bola zrušená a zároveň sa prešlo na európsky právny rámec pre euro a eurozónu (vrátane európskeho právneho rámca pre eurobankovky a euromince ako zákonné platidlá v eurozóne). Navyše, nariadenia ES/EÚ, ktoré regulujú zavádzanie eura v členských štátoch EÚ, sú z veľkej časti rámcovými nariadeniami najmä v tom, že jednotlivé členské štáty EÚ si v medziach stanovených rámcovými nariadeniami

samy vyberajú scenár prechodu na euro a časové horizonty jednotlivých krokov pri prechode na euro. Slovensko sa pre prechod zo slovenských korún na euro rozhodlo uplatniť scenár tzv. „veľkého tresku“ („big bang“), teda ihneď pri zavedení eura (bez prechodného obdobia) sa zároveň prešlo na euro v hotovostnom peňažnom obehú i bezhotovostnom peňažnom obehú v Slovenskej republike, a to s krátkym 16-dňovým duálnym hotovostným peňažným obehom.

Slovenským generálnym zákonom o eure bol do slovenského právneho poriadku precízne prebratý a začlenený obsah a prvky viacerých ustanovení nariadení ES/EÚ súvisiacich s eurom, a to v záujme zabezpečenia prehľadnosti, ucelenosti, zrozumiteľnosti a efektívneho uplatňovania právnej úpravy o prechode zo slovenskej meny na euro. Pritom však generálny zákon plne rešpektoval judikatúru Súdneho dvora ES v tom, že nedošlo k žiadnemu zastretiu pôvodu prebratých ustanovení¹⁰ ani k žiadnej modifikácii prebratého obsahu a rovnako sa neobmedzuje ani nezastiera povaha, právne účinky ani priama uplatniteľnosť relevantných ustanovení nariadení ES/EÚ. Túto konštrukciu slovenského generálneho zákona o eure, ktorá dôsledne využíva judikatúru Súdneho dvora ES, pri konzultáciách o generálnom zákone po určitej zdržanlivosti napokon akceptovali aj európske inštitúcie.

V tejto súvislosti možno na ilustráciu poukázať na skutočnosť, že keby nedošlo k prebratiu a začleneniu žiadnych prvkov z nariadení ES/EÚ do slovenského generálneho zákona o eure, tento zákon by nemohol prebrať a obsahovať napríklad ani len pravidlo, že konečné peňažné sumy prepočítané na eurá podľa konverzného kurzu sa všeobecne zaokrúhľujú na dve desatinné miesta, teda na najbližší eurocent. Absencia tohto všeobecného pravidla o zaokrúhľovaní by už bola na úkor prehľadnosti generálneho zákona o eure pre absolútnu väčšinu jeho adresátov, čiže slovenských občanov, keďže generálny zákon upravuje aj viaceré ďalšie podrobnosti o zaokrúhľovaní (napríklad, že jednotkové ceny v eurách vo všeobecnosti musia mať najmenej tri desatinné miesta).

Zároveň tiež možno pre zaujímavosť poznamenať, že Slovensko je posledným členským štátom EÚ, ktorý v súvislosti s prípravou na zavedenie eura zabezpečoval zosúladenie svojho právneho poriadku s právom Európskeho spoločenstva. To však len preto, lebo v dôsledku Lisabonskej zmluvy sa od 1. 12. 2009 právo Európskeho spoločenstva zmenilo na právo Európskej únie a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva sa zmenila na Zmluvu o fungovaní Európskej únie.

Záverom možno opätovne konštatovať, že slovenský generálny zákon o eure zabezpečil plné zosúladenie slovenského právneho poriadku s európskym právnym rámcom pre euro a eurozónu, pričom dôsledne rešpektuje a využil aj judikatúru Súdneho dvora ES. Rovnako možno konštatovať, že slovenský právny rámec prechodu na euro bol kvalitne a včas pripravený a vďaka tomu významne prispel k zabezpečeniu hladkého a plynulého prechodu zo slovenskej meny na euro.

7 Napríklad v právne známej kauze „Variola“.

8 Keďže v prípade nariadení ES/EÚ všeobecne záväzná a priamo uplatniteľná vo všetkých členských štátoch EÚ.

9 Napríklad pri rozsudku C 19/03 zo 14. 9. 2004.

10 Keďže pri ustanoveniach generálneho zákona s prebratým obsahom je odkaz na relevantné ustanovenia nariadení ES/EÚ.

Bezhotovostný platobný styk je oblasť neustálych zmien a inovácií

Odbor platobného styku
Národná banka Slovenska

Zavedenie eura v Slovenskej republike v oblasti bezhotovostného platobného styku sa udialo hladko a bezproblémovo. Pozitívne reakcie vyzdvihujúce danú skutočnosť zaznievajú aj rok po ukončení prístupového procesu či už z Európskej komisie, alebo z Európskej centrálnej banky. Základom, ako zvládnuť úspešný prechod, bola dôkladná a dlhodobá prípravná fáza ako na strane bankového sektora, tak aj na strane NBS. V tejto súvislosti je dôležité vyzdvihnúť činnosť Výboru pre banky a finančný sektor a Podvýboru pre banky, ktoré zohrali v procese zavedenia eura významnú a nezastupiteľnú úlohu. ECB vníma pripojenie NBS na platobný systém TARGET2 ako úplne bezproblémový a ako pozitívny príklad pre ďalšie prístupujúce krajiny.

Vstup do eurozóny zároveň znamenal plnohodnotné zapojenie NBS do činnosti pracovných skupín a výborov v oblasti bezhotovostného platobného styku. Príprava a participácia na prácach Eurosystému v tzv. standard composition sa stala súčasťou pracovných aktivít NBS.

DVA PLATOBNÉ SYSTÉMY

Od 1. 1. 2009 prevádzkuje NBS dva platobné systémy, a to EURO SIPS a TARGET2-SK. Vstup do eurozóny priniesol výrazné zmeny v oblasti prevádzkovania platobných systémov, predovšetkým čo sa týka ich funkcionality. Do 31. 12. 2008 NBS prevádzkovala jediný medzibankový platobný systém v SR – SIPS. Uvedený platobný systém zabezpečoval pre bankový sektor ako spracovanie platieb, tak aj ich vyrovnanie. V rámci systému sa zároveň spracovávali tzv. RTGS platby, teda platby, pri ktorých sa ich vyrovnanie dialo prakticky v reálnom čase, aj tzv. retailové platby, teda bežné platby, pri ktorých netreba okamžitej finalitu.

K 1. 1. 2009 sa platobný systém SIPS pretransformoval na EURO SIPS, odkedy okrem zmeny meny (SKK-EUR) prišlo aj k významnej zmene jeho funkcionality. EURO SIPS sa stal od 1. 1. 2009 klíringovým platobným systémom, ktorý spracováva iba retailové platby, pričom vyrovnanie týchto platieb je realizované v národnom komponente platobného systému TARGET2 – TARGET2-SK. EURO SIPS sa stal teda pridruženým systémom systému TARGET2-SK. EURO SIPS má v súčasnosti 28 účastníkov (vrátane NBS) a počas roku 2009 spracoval v priemere denne takmer 500 000 platieb. V prevádzkovaní systému neboli zaznamenané počas roku žiadne problémy, a teda prvý rok po jeho transformácii možno hodnotiť ako úplne bezproblémový.

Dňa 2. 1. 2009 bol uvedený do prevádzky platobný systém hrubého vyrovnania platieb v reálnom čase – TARGET2-SK, ktorý je komponentom

európskeho systému TARGET2. Tento systém nahradil RTGS funkcionality pôvodného systému SIPS, čo bola jedna z podmienok pre vstup do eurozóny a výkon menových operácií v rámci Eurosystému. Systém TARGET2-SK má v súčasnosti 27 priamych účastníkov (okrem samotnej NBS) a jeho služby využívajú tiež 3 pridružené systémy. Systém TARGET2-SK denne spracuje priemerne 604 platieb iniciovaných účastníkmi slovenského bankového sektora v objeme 3,48 mld. eur.

NBS poskytuje účastníkom systému aktívnu podporu pri jeho používaní a denne riadi a koordinuje jeho prevádzku. NBS pritom úzko kooperuje s ostatnými centrálnymi bankami, ktoré tiež prevádzkujú svoje TARGET2 systémy. Počas prvého roka systém pracoval bez akýchkoľvek incidentov a všetky platby účastníkov boli spracované a vyrovnané v súlade so stanovenými podmienkami, bezpečne a načas.

NOVÁ VERZIA TARGET2-SK

V novembri 2009 bola do prevádzky uvedená nová verzia (v 3.0) jednotnej platformy, ktorá je technickým základom systému TARGET2-SK. Táto priniesla zlepšenie niektorých funkcionalít a taktiež reflektovala zmeny v štandardoch SWIFT, ktoré sa používajú na prenos údajov medzi systémom a účastníkmi. NBS sa zúčastňuje prípravy a testovania nových verzií jednotnej technickej platformy. Aj v tomto prípade NBS úzko spolupracovala pri výkone testov s bankovým sektorom, ktorý sa ako hlavný používateľ systému do testovania aktívne zapája.

NBS pravidelne organizuje stretnutia zástupcov používateľov systému TARGET2-SK, na ktorých sa formou pracovných porád diskutuje o aktuálnych otázkach súvisiacich s prevádzkou, používaním a testovaním systému TARGET2. Toto fórum je jednou z príležitostí, kde sa zástupcovia zúčastnených organizácií môžu priamo vyjadrovať k zámerom a plánom NBS a ostatných

centrálnych bánk v súvislosti s pripravovanými zmenami a vývojom v systéme.

Systém TARGET2-SK za prvý rok svojej prevádzky naplnil očakávania slovenského bankového trhu a stal sa každodennou súčasťou výkonu dôležitých bankových operácií.

Centrálna banka má rozhodujúce postavenie v celkovom procese fungovania platobných systémov. Podpora plynulého a bezpečného fungovania platobných systémov patrí medzi základné úlohy Európskeho systému centrálnych bánk. Výrazne k tomu prispieva výkon oversightu nad platobnými systémami. Úloha NBS pre túto oblasť je zakotvená aj v zákone o NBS. NBS vykonáva dohľad nad existujúcimi platobnými systémami, ako aj nad systémami vyrovnania cenných papierov.

Pred vstupom do eurozóny sa vykonalo hodnotenie systému vyrovnania cenných papierov, ktorý prevádzkuje Centrálny depozitár cenných papierov. Systém prevádzkovaný CDCP bol ohodnotený ako vyhovujúci voči stanoveným štandardom. Počas roka 2009 CDCP naplnil aj odporúčania, ktoré vyplynuli z hodnotiacej správy ECB. Zároveň počas roka 2009 boli započaté práce na hodnotení retailového platobného systému EURO SIPS. Toto hodnotenie bude ukončené v prvom štvrtroku 2010.

TARGET2-SECURITIES (T2S)

Vstupom do eurozóny získala NBS možnosť zapojiť sa v rámci pracovných štruktúr ECB či už do praktického výkonu dohľadu v rámci celej eurozóny, alebo aj do prípravy spoločných postupov a pravidiel, v súlade s ktorými sa dohľad vykonáva.

Byť súčasťou spoločnej rodiny Eurosystemu prinieslo NBS zároveň zapojenie sa do projektov, ktoré sú z pohľadu Eurosystemu vnímané aktuálne ako priority v oblasti bezhotovostného platobného styku v rámci krajín eurozóny. Ako prioritné sú z pohľadu Eurosystemu označované najmä projekty TARGET2 – Securities (T2S) a SEPA (Single Euro Payment Area).

Projekt T2S je súčasťou prác Eurosystemu v rámci konsolidácie infraštruktúry európskeho trhu cenných papierov. Cieľom T2S je maximalizovať bezpečnosť a výkonnosť vyrovnania transakcií s cennými papiermi a doceliť v konečnej fáze vykonávanie cezhraničného vyrovnania na rovnakej úrovni a za rovnakých cenových podmienok ako domáce vyrovanie. Podstatou T2S bude jednotná technická platforma, ktorá bude integrovaná do RTGS systémov centrálnych bánk. T2S bude služba Eurosystemu poskytovaná centrálnym depozitárom cenných papierov. Uvedená služba umožní vyrovnáť transakcie s cennými papiermi v peniazoch centrálnych bánk v rámci eurozóny/EÚ/EHP primárne v mene euro a aj v iných menách za určitých podmienok. T2S umožní vykonávať vyrovanie na princípe DvP (dodanie oproti platbe) a za tým účelom budú centrálni depozitári viesť v T2S účty cenných papierov a národné centrálny banky peňažné účty.

Centrálni depozitári budú „vstupnou bránou“, cez ktorú bude môcť trh vstupovať ku službám T2S. Účty cenných papierov zostanú naďalej právne príslušné k jednotlivým centrálnym depozitárom. Preto subjekty finančného trhu budú i naďalej mať uzatvorenú zmluvu s centrálnym depozitárom, aby zabezpečili vyrovnanie na účtoch cenných papierov. Centrálny depozitár (ak sa tak rozhodne) a využije služby T2S uzatvorí zmluvu s Eurosystemom. Podpis zmluvy medzi jednotlivými centrálnymi depozitármi a Eurosystemom sa uskutoční počas roku 2010. V roku 2009 centrálni depozitári podpísali tzv. Memorandum of Understanding. Podpísaním Memoranda vyjadрили záujem o využívanie budúcich služieb T2S. Memorandum však ešte nie je právne záväzný dokument, a preto bude nasledovať v roku 2010 podpísanie právne záväznej zmluvy medzi Eurosystemom a centrálnymi depozitármi.

T2S je projektom Eurosystemu čo znamená, že Eurosystem je zodpovedný za vývoj a budúcu prevádzku platformy T2S, ktorá bude poskytovať služby pre centrálni depozitári a ich klientov. T2S umožní priame pripojenie centrálnym depozitárom a ich klientom.

Eurosystem začal pracovať na projekte T2S už v roku 2006 vypracovaním tzv. štúdie realizovateľnosti (*feasibility study*). Nasledovala fáza stanovovania užívateľských požiadaviek na služby T2S. Završením tejto fázy bolo rozhodnutie Rady guvernérov ECB z júla 2008, ktoré potvrdilo realizovateľnosť projektu T2S. V súčasnosti je projekt v špecifikačnej fáze. NBS je zapojená do riadiacich procesov projektu T2S ako v rámci eurozóny, tak aj v rámci SR. NBS sa pravidelne zúčastňuje rokovaní T2S Advisory Group, v ktorej majú okrem centrálnych bánk svoje zastúpenie aj centrálni depozitári, ako aj budúci užívatelia služieb T2S. Na národnej úrovni funguje pod gesciou NBS Národná užívateľská skupina (NUG-SK). NUG-SK zastrešuje aktivity týkajúce sa projektu T2S a členmi sú okrem NBS a CDCP, aj zástupcovia MF SR, bankového sektora, ako aj asociácie obchodníkov s cennými papiermi. Rokovania NUG-SK sú organizované pravidelne pred stretnutiami T2S AG. Členovia zastúpení v národnej komunite teda získavajú pravidelné informácie o činnosti a vývoji v T2S a zároveň majú možnosť podať prípadné pripomienky, resp. požiadavky k dokumentácii, ktorá bude predmetom rokovania T2S AG. Platforma T2S bude uvedená do prevádzky v júni 2013.

PROJEKT SEPA

Vstupom do eurozóny sa NBS stala neoddeliteľnou súčasťou procesov súvisiacich s projektom SEPA. Cieľom je vytvoriť jednotnú oblasť platieb v eurách. Projekt SEPA je logickým dôsledkom zavedenia eura do hotovostného platobného styku. Jeho cieľom je harmonizácia postupov, štandardov a praktík pri používaní bezhotovostných platobných prostriedkov, a to úhrad, inkás a platobných kariet. Cieľom SEPA je integrácia a vytvorenie harmonizovaných podmienok pre retailové platby v rámci celej Európskej únie. Projekt SEPA

je vnímaný ako priorita, tak z pohľadu ECB, ako aj z pohľadu Európskej komisie.

V spolupráci NBS, MF SR a bankového sektora bol počas roku 2009 aktualizovaný Implementačný plán SEPA platobných nástrojov v SR. Implementačný plán popisuje základné úlohy a ciele, ktoré bude v procese implementácie nevyhnutné naplniť.

Na základe pozitívnych skúseností pri zavádzaní eura bol zriadený Podvýbor pre SEPA, v rámci ktorého sú priebežne diskutované a riešené úlohy vyplývajúce z implementačného plánu. Do procesu implementácie bola zapojená aj Štátna pokladnica, ktorá je poskytovateľom platobných služieb vo verejnom sektore.

Z pohľadu NBS, ako prevádzkovateľa retailového platobného systému EURO SIPS je mimoriadne dôležité rozhodnutie Bankovej rady NBS o úprave platobného systému EURO SIPS na *SEPA scheme compliant* platobný systém. V prvom polroku 2010 bude ukončená funkčná špecifikácia EURO SIPS-u, ako aj štúdia realizovateľnosti.

V legislatívnej oblasti nadobudol koncom roku 2009 účinnosť zákon č. 492/2009 Z.z. o platobných službách. Do zákona o platobných službách bola transponovaná tzv. PSD (Payment Services Directive) smernica. Zákon o platobných službách vytvára právny základ pre implementáciu SEPA platobných nástrojov do praxe.

V zásade možno uviesť, že projekt SEPA bude mať v konečnom dôsledku vplyv na všetkých poskytovateľov, ako aj používateľov platobných služieb. Spomedzi najvýraznejších zmien možno spomenúť budúce nahradenie existujúceho bankového spojenia používaného v SR bankovým

spojením vo formáte IBAN, ktorý sa momentálne používa iba pri cezhraničných platbách.

Priamy dopad na používateľov platobných služieb bude postupný, keďže v prvotnej fáze sa implementácia SEPA týka predovšetkým medzi-bankového prostredia, teda prostredia v rámci komunikácie banka – platobný systém – banka. Až následne budú SEPA štandardy implementované aj do prostredia klient – banka (iniciovanie platobných príkazov) a banka – klient (výpisy z účtov).

NBS a bankový sektor si v spolupráci stanovili ambiciózne ciele pre implementáciu SEPA platobných nástrojov do praxe. V prípade SEPA platobných kariet bol termín naplnenia SEPA rámca pre platobné karty stanovený na koniec roku 2011. Potom počas roka 2012 bude ukončená implementácia SEPA štandardov v prípade SEPA úhrad. V prípade SEPA inkás vzhľadom k ich značnej odlišnosti oproti existujúcemu inkasu zatiaľ definitívny termín pre ich implementáciu v SR nebol stanovený.

Po ukončení implementácie SEPA platobných nástrojov zanikne s definitívnou platnosťou tzv. delenie platieb na tuzemské a cezhraničné. Používatelia platobných služieb budú môcť v konečnej fáze realizovať platby do ktorejkoľvek krajiny EÚ rovnako jednoducho a za rovnakých podmienok, ako je to dnes v prípade domácich platieb.

Oblasť bezhotovostného platobného styku je charakterizovaná ako oblasť, ktorá je v neustálom pohybe, teda ako oblasť neustálych zmien a inovácií. Vstupom do eurozóny sa aj NBS stala neoddeliteľnou súčasťou aktuálnych projektov a priorit Eurosystemu. Úlohy a ciele Eurosystemu sa stali úlohami a cieľmi aj Národnej banky Slovenska.

Riadenie hotovostného peňažného obehu v SR

Ing. Andrej Slížik
Národná banka Slovenska

Odbor riadenia hotovostného peňažného obehu NBS zabezpečuje a zodpovedá za riadenie hotovostného peňažného obehu v Slovenskej republike vrátane prípravy všeobecne záväzných právnych predpisov a vnútorných právnych predpisov v tejto oblasti. Vydáva do obehu a prijíma z obehu eurové bankovky a mince, nahrádza eurové bankovky a mince opotrebované obehom, zabezpečuje ničenie neplatných a vyradených eurových bankoviek a mincí. Uschováva a spravuje zásoby eurových peňazí a iných hodnôt. Je príslušným organizačným útvarom na konanie o predchádzajúcom súhlase na spracúvanie eurových bankoviek a mincí pre iné osoby na území Slovenskej republiky v prvom stupni.

Medzi hlavné úlohy odboru riadenia hotovostného peňažného obehu v čase príprav a tiež samotného zavádzania eura patrila najmä legislatívna príprava v oblasti hotovostného obehu, materiálna a technická príprava oddelení expozitúr a oddelenia hlavná pokladnica, zabezpečenie dostatočného množstva eurových bankoviek a mincí, logistický plán a predzásobenie bankového sektora, ničenie slovenskej meny a mnohé iné.

Od 1. januára 2009 zastupujú zamestnanci odboru riadenia hotovostného obehu NBS v štruktúrach Európskej centrálnej banky (ECB) už v štandardnom zložení. Výbor BANCO podobne ako aj ostatné výbory v ECB pracuje v dvoch zloženiach, a to v tzv. štandardnom zložení, čo sú krajiny eurozóny a ECB a v rozšírenom zložení, kde sa zúčastňujú všetky krajiny Európskeho systému centrálnych bánk (ESCB). Oblasť eurových bankoviek je komplexne pokrytá vo Výbore pre bankovky (ESCB Banknote Committee – BANCO) a v príslušných pracovných skupinách (falzifikáty, emisia, spracovanie bankoviek, bezpečnosť, veda a výskum a iné).

Hlavné rozdiely v práci pri zabezpečovaní hotovostného peňažného obehu pred zavedením eura a po ňom, vyplývajú zo skutočnosti, že zavedením eura sa Slovensko začlenilo do existujúceho systému, čo znamená, že musíme rešpektovať spoločné pravidlá a postupy a prijímanie niektorých rozhodnutí bolo prenesené z Bankovej rady NBS na Radu guvernérov ECB. Vstupom do eurozóny NBS stratila niekoľko suverénit v oblasti bankoviek a mincí. Napríklad pri rozhodovaní o dizajnoch bankoviek a čiastočne mincí.

Dôležitou „obetovanou“ suverenitou je, že NBS už neurčuje množstvo bankoviek, ktoré musí každoročne dať vytlačiť. Národné centrálné banky (NCB) eurosystému si určujú potrebu eurových bankoviek pre nasledujúci rok, prípadne roky.

Táto požiadavka odzrkadľuje zvýšený dopyt po eurových bankovkách a potrebu nahradiť v obehu nespôsobilé bankovky v príslušnej krajine. ECB následne sumarizuje a vyhodnocuje požiadavky všetkých NCB a určí výsledok, ktorý porovná s odhadom ECB o raste obeživa v celej eurozóne. Výsledný odhad sa ešte znižuje o prebytočné zásoby v držbe NCB a rozdiel predstavuje finálne množstvo eurových bankoviek, ktoré treba vytlačiť pre potreby eurosystému.

Po tejto komplikovanej procedúre prípravy v ECB (Directorate banknotes), pracovnej skupine pre emisiu (Issue working group – IWG) a odsúhlasovaní vo výbore BANCO je rozhodnutie o produkcii predkladané na konečné odsúhlasenie Rade guvernérov ECB, ktorá ho prijíma vo forme Usmernenia ECB o produkcii eurových bankoviek na príslušný rok. Toto Usmernenie ECB určí celkové množstvo eurových bankoviek, ktoré musí eurosystém vyrobiť. Každý NCB je na základe upraveného kapitálového kľúča pridelená výrobná alokácia jednej alebo viacerých nominálnych hodnôt, za ktorej produkciu a distribúciu je plne zodpovedná. Je dôležité poznamenať, že alokácia pre danú NCB nepredstavuje pokrytie dopytu danej krajiny, ale predstavuje príspevok danej krajiny k celkovým potrebám eurozóny.

Uspokojovanie dopytu NCB po jednotlivých nominálnych hodnotách pre potreby dopĺňania zásob je realizovaný jednotlivými NCB a celý tento proces je riadený ECB.

Oblasť emisie eurových mincí je v kompetencii jednotlivých členských štátov, ktoré na to splnomocnila Európska komisia. ECB každoročne odsúhlasí jednotlivým členským krajinám objem emisie eurových mincí, ktoré môže príslušná krajina dať do obehu. Vydávanie eurových mincí sa riadi Nariadením Rady (ES) č. 975/98 z 3. mája 1998 o nominálnych hodnotách a technických špecifikáciách eurových mincí určených do obehu.

V súvislosti s emisiou eurových bankoviek a mincí NBS tiež zabezpečuje posielanie údajov o emisii a spracovaní eurových bankoviek a mincí do spoločného informačného systému, ktorý je v správe ECB. Tieto údaje slúžia aj ako základné údaje pre riadenie úrovne zásob eurových bankoviek v rámci celej eurozóny.

Novú úlohu, ktorú musí NBS v súvislosti so vstupom do eurozóny zabezpečiť je implementácia Rámca na spracovanie eurových bankoviek (rámec).

Hlavným cieľom tohto rámca je, poskytnúť úverovým inštitúciám a spracovateľom peňazí podporu pri plnení povinností vyplývajúcich z článku 6 nariadenia Rady (ES) č. 1338/2001; zaviesť jednotné pravidlá spracovania bankoviek úverovými inštitúciami a ostatnými spracovateľmi peňazí a zabrániť tak narušeniu konkurencie v rámci eurozóny a prispieť k tvorbe jednotnej oblasti hotovostného eura. Cieľom je tiež viesť úverové inštitúcie a ostatných spracovateľov peňazí k tomu,

aby dodržiavali štandardy náležitej starostlivosti pri manipulácii s eurovými bankovkami a tým udržiavali kvalitu a zabezpečenie pravosti eurových bankoviek v obehu.

Prvú – legislatívnu časť tohto zložitého procesu implementácie zabezpečila NBS vydaním vyhlášky č.607/2008 Z. z. o niektorých podrobnostiach o hotovostnom peňažnom obehu a o zmene niektorých vyhlášok. Druhá časť predstavuje samotný výkon povinností vyplývajúcich zo spomínanej vyhlášky a rámca t. j. výkon kontrol spracovateľov eurových bankoviek a mincí a ich zariadení.

Na záver by sme pri istej miere zjednodušenia konštatovať, že eurové bankovky sú riadené ECB z Frankfurtu nad Mohanom a NBS je pri dodržiavaní všetkých spoločných pravidiel zodpovedná za zabezpečenie plynulého hotovostného obehu eurových bankoviek a mincí na území Slovenskej republiky.

Európska centrálna banka a Európska komisia oficiálne spustili program technickej pomoci kandidátom EÚ v oblasti dohľadu

Dňa 19. 1. 2010 Európska centrálna banka a Európska komisia podpísali dohodu o implementácii programu technickej pomoci ôsmim kandidátom a potenciálnym kandidátom na prístup k EÚ. Cieľom programu bude skvalitnenie a upevnenie obozretného dohľadu nad bankami v týchto krajinách, a to na makro- aj mikroúrovni. Program financuje Európska únia až do výšky 2,65 mil. € a bude sa implementovať v priebehu 24 mesiacov.

Na implementácii tohto programu bude ECB spolupracovať s ďalšími 14 národnými centrálnymi bankami eurozóny vrátane NBS, v rámci ktorého bude organizovať sériu akcií zameraných na podporu centrálnych bánk a inštitúcií dohľadu siedmich krajín západného Balkánu a Turecka v súlade s rozhodnutím UN Security Council č. 1244.

ECB a NCB eurozóny podporia v tejto snahe aj ďalšie partnerské inštitúcie, ako je Bazilejský výbor pre bankový dohľad, Výbor európskych bankových dohľadov, Európska banková federácia, Eu-

rópsky parlament, Inštitút finančnej stability, MMF, Svetová banka a ďalšie vzdelávacie inštitúcie.

Program sa skladá z troch častí. V rámci prvej ECB pripravila intenzívny vzdelávací program pozostávajúci z 20 odborných seminárov pre 150 ťažiskových pracovníkov dohľadov. V rámci druhej časti je naplánovaná implementácia špecifických opatrení, ktoré budú individuálne definované podľa potrieb každého kandidáta. Náplňou tretej časti bude v roku 2011 príprava tzv. „home-host“ spolupráce medzi jednotlivými krajinami.

Stabilita bankového systému v uvedených krajinách je mimoriadne dôležitá pre udržanie ekonomického rastu v Európe a uvedený projekt je preto tiež nástrojom vedúcim k ešte užšej spolupráci všetkých zainteresovaných inštitúcií. V tomto duchu ECB tiež podporuje úsilie uvedených krajín pokračovať v ich integračnom procese aj napriek súčasnej kríze.

Ing. Monika Čunderlíková

V oblasti prípravy a emisie peňazí nastali významné zmeny

Odbor bankoviek a mincí
Národná banka Slovenska

Zavedením meny euro nastali významné zmeny aj v oblasti prípravy a emisie peňazí. Od vstupu do eurozóny má NBS v súlade s osobitnými predpismi právo vydávať eurobankovky a euromince vrátane pamätných euromincí, ktoré sú zákonným platidlom nielen v krajinách eurozóny, ale i v zúčastnených tretích štátoch, v ktorých sú určené na peňažný obeh. Od začiatku minulého roka má NBS právo vydávať tiež zberateľské euromince, ktoré sú však na rozdiel od euromincí a pamätných euromincí zákonným platidlom len na území Slovenskej republiky a nie sú primárne určené na peňažný obeh. Zberateľské mince sa však musia zreteľne odlišovať od euromincí určených na peňažný obeh a musí na nich byť uvedená iná nominálna hodnota v eurách alebo eurocentoch.

Vstupom Slovenskej republiky do eurozóny výrazne vzrástol počet úloh súvisiacich s prípravou, obstarávaním, manažmentom kvality a dozorom nad výrobou, emisiou a ochranou eurových bankoviek a euromincí. Zvýšila sa nielen administratívna ale najmä odborná náročnosť, ktorú musia zvládnuť pracovníci odboru bankoviek a mincí (OBM). Zabezpečujú strategické a operatívne úlohy týkajúce sa prípravy, vydávania a ochrany eurobankoviek a euromincí. V porovnaní s obdobím pred zavedením meny euro sa niekoľkonásobne zvýšil počet a takisto úroveň náročnosti materiálov vo vzťahu k Európskej centrálnej banke (ECB) a Európskej komisii (EK) ako aj materiálov predložených na pripomienkovanie v rámci Eurosystému, resp. EÚ, ku ktorým je OBM povinný predkladať odborné stanoviská.

Náročnosť práce sa znásobuje tým, že v rámci eurozóny riadi a koordinuje všetky úlohy súvisiace s prípravou, vydávaním a ochranou mincí proti falšovaniu EK a úlohy súvisiace s prípravou, ochranou a vydávaním bankoviek ECB.

AKTÍVNA SPOLUÚČASŤ NA PRÍPRAVE PRÁVNÝCH PREDPISOV

Preto musel OBM už v prvom roku začlenenia do Eurosystému aktívne participovať na príprave viacerých európskych právnych predpisov upravujúcich problematiku vydávania a ochrany eurobankoviek a euromincí. Medzi najvýznamnejšie možno zaradiť nariadenie Rady (ES) č. 46/2009, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 2182/2004 o medailách a žetónoch podobných eurominciam, odporúčanie EK č. 2009/23/ES o spoločných usmerneniach pre národné strany a vydávanie euromincí určených do obehu, nariadenie Rady (ES) č. 44/2009, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1338/2001 stanovujúce opatrenia nevyhnutné na ochranu eura proti falšovaniu a návrh nariadenia Rady o overovaní

pravosti euromincí a manipulácii s euromincami nevhodnými do obehu.

Vstupom NBS do Eurosystému sa výrazne zmenilo postavenie delegovaných zástupcov NBS v jednotlivých výboroch, pracovných skupinách a expertných skupinách ECB a EK. Títo zástupcovia sa z pozorovateľov stali plnoprávnymi členmi a spolurozhodujú v procese prípravy operatívnych a strategických materiálov eurosystému a EK. Touto cestou sa OBM už od zavedenia eura výrazne podieľa aj na realizácii strategických úloh ECB súvisiacich s prípravou a ochranou eurových bankoviek.

PROJEKT DRUHEJ SÉRIE BANKOVIEK ES2

Na rokovaníach Výboru európskeho systému centrálnych bánk pre bankovky (BANCO) sa delegovaní zástupcovia NBS zúčastňovali na riešení úloh súvisiacich s prípravou projektu druhej série eurobankoviek (ES2), najmä príprave a schvaľovaní ich technickej špecifikácie, dizajnu a ochranných prvkov, časového harmonogramu, testovania a spracovania. Prioritnou úlohou bola aj účasť na príprave a schvaľovaní smernice o výrobe eurobankoviek pre rok 2010 a schvaľovaní dokumentov súvisiacich s prípravou, výrobou, kontrolou kvality, obstarávaním, zvyšovaním úrovne bezpečnosti eurobankoviek a spoločne s odborom riadenia hotovostného peňažného obehu aj na implementácii rámca na ich recykláciu.

V Pracovnej skupine pre výrobu a manažment kvality bankoviek (BPWG) sa NBS spolu s ďalšími krajinami podieľa na príprave, monitorovaní a dohľade nad výrobou eurobankoviek v rámci Eurosystému, ale i príprave predpisov, riadiacich procesov a metód kontroly kvality bankoviek. Úlohy na projekte ES2, týkajúce sa najmä odolnosti pripravovanej novej série eurobankoviek voči falšovaniu, boli zabezpečované aj v Pracovnej skupine pre falzifikáty (CWG), v ktorej boli realizované aj

ďalšie úlohy súvisiace s projektom systému monitorovania falzifikátov (CMS-2) a analýzou návrhov nového hardvérového a softvérového riešenia tohto systému.

OBSTARÁVANIE A PODIEL NA VÝROBE BANKOVIEK

Jedna z najvýraznejších zmien po vstupe do Eurosystému nastala pre NBS v oblasti obstarávania eurobankoviek. NBS je povinná zabezpečovať a podieľať sa na výrobe bankoviek pre potreby Eurosystému na základe súčasne platného decentralizovaného scenára s poolingom. Jednotlivé národné centrálné banky (NCB) sú povinné vyrobiť a dodať v konkrétnom časovom období do Eurosystému stanovené množstvo eurobankoviek. Toto množstvo je výsledkom zosumarizovania potrieb jednotlivých NCB, pričom celkové množstvo za Eurosystém je následne rozdelené jednotlivým NCB prostredníctvom prepočítacieho ekvivalentu jednotlivých nominálnych hodnôt a kapitálového kľúča. Slovenská republika je ako nová krajina eurozóny povinná navyše vrátiť aj eurobankovky, ktoré si zapožičala pri zabezpečovaní prechodu slovenskej meny na menu euro v rokoch 2008 a 2009. V súčasnosti sa realizuje tlač bankoviek v nominálnej hodnote 20 eur, ktoré vrátíme do Eurosystému v rokoch 2010 a 2011.

V záujme dosiahnutia čo najvýhodnejších cien eurobankoviek sa NBS stala spolu s Cyprom, Fínskom, Holandskom, Luxemburskom, Maltou a Slovinskom členom združenia siedmich NCB pre obstarávanie Joint Euro Tender (JET), a to podpísaním kooperačnej dohody s NCB uvedených krajín a zmluvy pre výrobu bankoviek s dodávateľskou tlačiarňou. Už teraz však možno povedať, že stanovený cieľ, t. j. dosiahnuť najvýhodnejšie ceny bol cestou participácie NBS v združení JET dosiahnutý. Ekonomický prínos tohto riešenia je zvlášť významný najmä v tomto roku, v ktorom NBS musí zabezpečiť vo svojej 17 ročnej histórii výrobu doposiaľ najvyššieho počtu bankoviek v objeme 218,5 mil. kusov, čo dosiahnutú úsporu nákladov ešte výrazne znásobuje.

ECB pripravuje v súčasnosti implementáciu jednotného výberového konania obstarávania eurobankoviek. V rámci pracovnej skupiny pre jednotné výberové konanie Eurosystému (SETP ATF), ktorej členom je aj NBS sa OBM podieľa na príprave komplexného projektu implementácie Usmernenia ECB o obstarávaní eurobankoviek (ECB/2004/18). Hlavným cieľom tohto projektu je minimalizovať náklady na výrobu eurobankoviek pri zachovaní kontinuity pri ich výrobe, zabezpečenie vývoja alokačného modelu, definovanie kritérií pre účasť v jednotnom obstarávaní, zabezpečovanie revízie bezpečnostných a kvalitatívnych kritérií a postupov, zostavenie výberovej komisie, určenie zmluvnej autority a zodpovednosti za manažment objednávok, optimálne načasovanie začiatku jednotného obstarávania a optimálne zainteresovanie tlačiarň do prípravnej fázy, vrátane hodnotenia možných rizík.

POTLÁČANIE FALŠOVANIA BANKOVIEK

V roku 2009 sa NBS v zastúpení OBM stala členom celosvetovej organizácie na potláčanie falšovania bankoviek prostredníctvom digitálnych elektronických multifunkčných technológií Central Bank Counterfeit Deterrence Group (CBCDG).

V nadväznosti na zavedenie eura v Slovenskej republike výrazne vzrástli aktivity podnikateľských subjektov, najmä reklamných agentúr, spočívajúce vo výrobe a používaní reprodukcí eurobankoviek a euromincí na reklamné účely s cieľom komerčne využiť zmenu meny. OBM vybavoval počas roku 2009 takmer trojnásobné množstvo žiadostí o posúdenie zákonnosti reprodukcí slovenských bankoviek a mincí a eurobankoviek a euromincí v porovnaní s rokom 2008. Vzhľadom na odlišnú právnu úpravu výroby a používania reprodukcí eurobankoviek a euromincí bolo v niektorých zložitejších prípadoch reprodukcí eurobankoviek a euromincí potrebné pri posudzovaní ich zákonnosti aktívne komunikovať aj s príslušnými útvarmi ECB a EK.

V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že nevyhnutnou podmienkou zákonnosti reprodukcí eurobankoviek a euromincí je splniť pravidlá o ochrane autorských práv, a tiež podmienok na zhotovovanie a používanie ich reprodukcí alebo častí podľa osobitných európskych právnych predpisov.

NBS je na základe uzatvorených licenčných zmlúv s autormi výtvarných návrhov národných strán slovenských euromincí držiteľom výhradnej, vecne, časovo a územne neobmedzenej licencie na použitie všetkých výtvarných návrhov národných strán slovenských euromincí. Slovenská republika zastúpená NBS je zároveň držiteľom autorských práv na dizajn spoločných strán euromincí na území Slovenskej republiky, a to na základe Dohody o postúpení autorských práv, ktorú EK uzavrela s NBS 19. novembra 2008. Vlastníkom autorských práv k výtvarným návrhom eurobankoviek je v zmysle rozhodnutia ECB z 20. marca 2003 č. ECB/2003/4 (2003/205/ES) o nominálnych hodnotách, špecifikáciách, reprodukcii, výmene a sťahovaní eurobankoviek z obehu je Európska centrálna banka.

V roku 2009 NBS realizovala aj úlohy v oblasti prípravy, zabezpečenia razby a dodávok euromincí, pamätných a zberateľských mincí. Využili sme skúsenosti zástupcov OBM v práci Podvýboru hospodárskeho a finančného výboru pre eurové mince, Pracovnej skupiny riaditeľov mincovní a Podskupiny pre zberateľské mince a Expertnej skupiny pre falzifikáty mincí, ktorých prácu riadi EK a zamestnanci OBM sa aktívne zúčastňujú na ich zasadnutiach a práci.

V prvom polroku 2009 sa realizovala posledná časť dodávok euromincí, z celkového počtu 542 mil. kusov, potrebných pre peňažný obeh a zásoby NBS. V uplynulom roku vydala NBS dve pamätné obehové mince v nominálnej hodnote 2 eurá a dve zberateľské mince z drahých kovov.

PAMÄTNÉ A ZBERATEĽSKÉ MINCE

V súlade s európskymi predpismi sa realizovali súťaže na výtvarné návrhy zberateľských mincí, ktorých emisia je plánovaná v roku 2010. Prvýkrát v sedemnásťročnej histórii NBS schválila Banková rada NBS emisný plán pamätných a zberateľských mincí na dlhšie časové obdobie ako jeden rok. Aktuálny emisný plán je zostavený na roky 2011 až 2015, čo umožní vo väčšom časovom predstihu realizovať úlohy súvisiace s vyhlasovaním súťaží na výtvarné návrhy mincí a vytvoriť dostatočný časový priestor na prípravu, razbu, dodávku, spracovanie a zabezpečenie emisie.

V porovnaní s predchádzajúcim obdobím sa po zavedení eura Slovensko stalo súčasťou európskeho zberateľského trhu, v dôsledku čoho sa takmer dvojnásobne zvýšil predaj numizmatického materiálu. NBS ho realizovala prostredníctvom domácich a zahraničných zmluvných partnerov, ktorých počet viacnásobne vzrástol. Skúsenosti z minulého roka potvrdili, že predaj pamätných a zberateľských mincí na zmluvnom základe sa pozitívne odzrkadlil na zrealizovaní odhadovaného záujmu o zberateľské euromince. Tento prístup k predaju pomohol prispieť k uspokojeniu záujmu zberateľov o slovenské mince, skvalitneniu medzinárodnej propagácie NBS a Slovenska a v neposlednom rade aj k cieľovému zníženiu zásob starších emisií v trezoroch centrálnej banky a vypredaniu nových emisií.

INFORMAČNÁ POVINNOSŤ

S vydávaním pamätných a zberateľských euromincí, je rovnako ako s vydávaním eurobankoviek a obehových euromincí spojená aj zákonná informačná povinnosť NBS spočívajúca v uverejňovaní nominálnych hodnôt, vzhľadu, technických parametrov, základných ochranných prvkov a ďalších náležitostí platidiel vydaných a určených do peňažného obehu, a to v rozsahu potrebnom na informovanie verejnosti. Oznámenia NBS sú publikované v Zbierke zákonov Slovenskej republiky, vo Vestníku NBS a na jej internetovej stránke a nahradili vyhlášky NBS, ktorými boli pred zave-

dením meny euro vydávané slovenské bankovky a mince.

ZVÝŠENÝ POČET FALZIFIKÁTOV

Zavedenie eura sa výrazne prejavilo aj vo väčšom počte zadržaných falzifikátov eurových bankoviek. V porovnaní s rokom 2008, v ktorom bolo na území Slovenskej republiky zadržaných 258 kusov falzifikátov eurových bankoviek, ich počet v roku 2009 dosiahol 2 093 kusov v celkovej hodnote 157 145 eur. So zvýšením počtu sa objavili aj falzifikáty vyšších stupňov nebezpečnosti a takých, ktoré si vyžadovali nové klasifikovanie. Okrem falzifikátov bankoviek bolo zadržaných 810 kusov falzifikátov eurových mincí, čo je 47-násobne viac ako v roku pred zavedením eura. Napriek podstatnému rastu počtu falzifikátov však treba konštatovať, že takýto vývoj bol očakávaný a bol sprievodným javom po zavedení eura aj v iných krajinách. Slovensko patrí medzi krajiny s priemerným až nižším výskytom falzifikátov.

OBM v rámci NBS zabezpečuje úlohy Národného analytického centra falzifikátov (NCC), ktorého úlohou je skúmať, overovať a uschovávať falzifikáty eurových bankoviek a mincí a ostatných cudzích mien zadržaných na území Slovenskej republiky. Aj keď počet falzifikátov eurových bankoviek a eurových mincí zavedením eura výrazne vzrástol, Slovensko je jednou z mála krajín EÚ, ktorá nemá omeškania pri analyzovaní falzifikátov eurových bankoviek a eurových mincí a vkladaní údajov do monitorovacieho systému CMS.

Príprava, zabezpečenie výroby a ochrana bankoviek a mincí je v každej centrálnej banke oblasť veľmi špecifická a s jej výsledkami sa možno v podobe bankoviek a mincí každodenne stretávať v reálnom živote. Skúsenosti z prvého roka fungovania v nových podmienkach však znova potvrdili, že NBS dokázala nielen zabezpečiť hladký prechod slovenskej koruny na menu euro, ale počas jedného roka sa plnohodnotne začleniť medzi krajiny eurozóny, ktoré eurové bankovky a eurové mince používajú už od roku 2002.

Úloha Bank Āentrali ta' Malta/ Centrálnej banky Malty v Eurosysteme

Brian Micallef, Rita Schembri¹

Malta prijala euro dňa 1. januára 2008. Centrálna banka Malty (CBM) sa tak stala členom Eurosystemu, do ktorého patrí Európska centrálna banka (ECB) a národné centrálné banky (NCB) krajín, ktoré prijali euro. Zavřil sa tak prípravný proces, ktorý sa začal v máji 2004 vstupom Malty do EÚ a zároveň to znamenalo začiatok nového obdobia, v ktorom väčšina činností CBM je zosúladených s Eurosystemom.

Vo všeobecnosti prevláda názor, že centrálné banky sa najviac venujú riadeniu menovej politiky. Tento pohľad prirodzene vedie k otázke, či sa CBM nestáva – prechodom menovej politiky na ECB – zbytočná. Aj tento článok sa snaží vysvetliť, že to tak nie je.

¹ Pán Micallef a pani Schembri sú ekonómami Centrálnej banky Malty. Názory vyjadrené v tomto článku sú osobnými názormi autorov a nemusia byť vždy totožné s názormi Centrálnej banky Malty. Poďakovanie autorov patrí Alfredovi Demarcovi a Dr. Bernardovi Gaucimu za ich užitočné poznámky a návrhy.

² Výbory ESCB/Eurosystemu pomáhajú rozhodovacím orgánom ECB pri výkone ich úloh a nadväzujú na širokú škálu činností vykonávaných NCB. Tieto zahŕňajú: tvorbu a uskutočňovanie menovej politiky, účtovníctvo, bankovky, bankový dohľad, komunikáciu, IT, interný audit, platobné a zúčtovacie systémy, štatistiku, medzinárodné vzťahy, ľudské zdroje, právne témy, riadenie nákladov a rozpočet ECB. Stretávajú sa v zložení ESCB a Eurosystemu podľa potreby. Ďalšie dva výbory sa venujú témam súvisiacim s rozpočtom ECB a metodikou nákladov.

Po prvé, zúčastňovanie sa na rokovaníach Eurosystemu o otázkach menovej politiky si vyžaduje ďalší rozvoj a novú orientáciu analytickej a výskumnej kapacity banky. Okrem toho majú centrálné banky ďalšie rôzne úlohy nad rámec menovej politiky a tieto úlohy zostali pre CBM aj v rámci Eurosystemu nezmenené, v porovnaní s obdobím pred vstupom Malty do EÚ a s obdobím členstva v ESCB v čase pred začlenením sa do Eurosystemu v rokoch 2004 až 2007.

Po druhé, NCB môžu vykonávať aj úlohy, ktoré nie sú uvedené v ich štatúte, pokiaľ nie sú v rozpore s cieľmi a úlohami Eurosystemu a ESCB a pod podmienkou, že za ich uskutočňovanie nesie zodpovednosť a ručí príslušná NCB a že tieto úlohy nie sú považované za úlohy Eurosystemu/ESCB.

Úlohy súvisiace s HMÚ sú zakotvené v zmluve o založení Európskeho spoločenstva (zmluva) a v štatúte Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banky (štatút). V nich je definícia a implementácia menovej politiky stanovená len ako jedna zo štyroch základných úloh Eurosystemu.

Ďalšími základnými úlohami sú uskutočňovanie devízových operácií, úschova a správa oficiálnych devízových rezerv členských štátov a podpora plynulého fungovania platobných systémov. Vyplyva to zo skutočnosti, že tieto úlohy sú zákonom zverené Eurosystemu ako kolektívnemu orgánu a nie ECB.

Okrem týchto základných úloh má Eurosystem tiež výlučné právo vydávať bankovky v rámci eurozóny a zbiera štatistické informácie potrebné na plnenie svojich úloh. Eurosystem si tiež zachováva pracovné vzťahy s relevantnými inštitúciami, orgánmi a fórami v rámci EÚ, ako aj na medzinárodnej úrovni. Aj v takýchto prípadoch spolu zodpovedajú ECB a NCB. Napríklad v oblasti štatistiky ukladá štatút NCB povinnosť pomáhať ECB pri zbere štatistických údajov.

ECB a NBC uskutočňujú úlohy ESCB a úlohy Eurosystemu spoločne. Už samotný štatút stanovuje, že pokiaľ je to možné a vhodné, ECB poverí výkonom úloh ESCB národné centrálné banky.

Pokiaľ ide o NCB, úlohy sa delia na úlohy ESCB, teda tie, ktoré vykonávajú všetky centrálné banky EÚ, a úlohy, ktoré sú vo výlučnej kompetencii Eurosystemu a sú preto kolektívne určené pre ECB a NCB v eurozóne. Úlohy Eurosystemu však nemajú prednosť pred úlohami ESCB. Sú uskutočňované nad rámec a za podpory úloh ESCB.

CBM prispieva k úlohám ESCB a úlohám Eurosystemu svojou účasťou na rokovaníach Rady guvernérov a Generálnej rady ECB a rôznych podporných výboroch ESCB/Eurosystemu a ich podštruktúr.² V skutočnosti začala CBM plniť úlohy v Eurosysteme v júli 2007 po tom, ako Rada ministrov pre hospodárske a finančné záležitosti EÚ (Rada ECOFIN) rozhodla, že Malta naplnila konvergenčné kritériá a že spĺňa podmienky pre zavedenie eura. Po tomto rozhodnutí ECB prizvala CBM na účasť na stretnutiach Rady guvernérov v pozícii pozorovateľa a vybrala rokovania komisií, ktoré sa stretávajú pri tvorbe Eurosystemu. Napriek tomu, že počas tohto prechodného obdobia CBM neprispievala priamo k plneniu úloh Eurosystemu, pokračovala v uskutočňovaní úloh, ktoré na seba prevzala ako člen ESCB, a zároveň vykonávala na úrovni testovania operácie zamerané na prípravu banky na prípadné začlenenie sa do Eurosystemu od 1. januára 2008.

Zákon o Centrálnej banke Malty bol dávnejšie novelizovaný tak, aby odzrkadľoval začlenenie sa banky do Eurosystemu. Napriek tomu zákon vymedzuje aj niekoľko úloh, ktoré sú zverené banke, ale ktoré nie sú uvedené v štatúte. Ide o dohľad nad udržiavaním stability domáceho finančného systému, poradenstvo vláde vo finančnej a ekonomickej oblasti, poskytovanie bankových služieb a udržiavanie vzťahov s medzinárodnými

finančnými inštitúciami, ako je Medzinárodný menový fond (MMF) a Európska banka pre obnovu a rozvoj (EBOR). Banka tiež naďalej zohráva informačnú a vzdelávaciu funkciu pri rozširovaní výsledkov analýz a výskumov realizovaných centrálnymi bankami, vrátane ESCB, prostredníctvom svojich publikácií a vyjadrení.

1. FUNKCIA CBM PRI PLNENÍ ÚLOH EUROSYSTÉMU

1.1. Menová politika

Prijatím eura na Malte prestala CBM určovať úrokové sadzby a začala spolupracovať na uskutočňovaní a rozhodnutiach o menovej politike, ktoré prijíma Rada guvernérov ECB.

V prostredí voľného pohybu kapitálu je však schopnosť centrálnej banky sledujúcej cieľ dosiahnuť fixnú úrokovú sadzbu – čo bol prípad Malty pred zavedením eura – výrazne obmedzená pri riadení nezávislej menovej politiky a stanovovaní úrokových sadzieb na základe individuálnych potrieb krajiny. V takýchto podmienkach môže aj najmenší rozdiel medzi domácimi úrokovými sadzbami a sadzbami krajiny alebo regiónu, ktorého mena slúži ako párová, spustiť obrovské kapitálové toky s potenciálnymi destabilizačnými dosahmi na výmenný kurz.

Túto skutočnosť ilustruje graf 1, ktorý znázorňuje vývoj oficiálnych úrokových sadzieb na Malte a v eurozóne počas obdobia rokov 2002 – 2007.

CBM 28. decembra 2007 znížila centrálnu intervenčnú sadzbu na úroveň prevládajúcu v eurozóne, čím účinne ukončila približovanie sa oficiálnych sadzieb sadzbám v eurozóne a znížila rozdiel medzi úrokovými sadzbami na nulu.

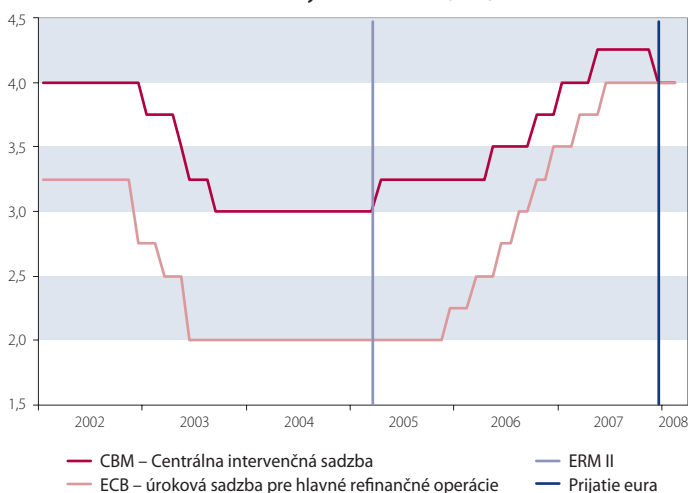
Ako člen Eurosystemu CBM spoločne prispieva strategicky, ako aj operatívne dosahovať spoločné ciele systému, rešpektujúc pritom princíp decentralizácie. Jedným z týchto cieľov je dosiahnuť cenovú stabilitu, čo je tiež primárnym cieľom menovej politiky ECB.

ECB definuje cenovú stabilitu ako ročnú úroveň inflácie v eurozóne pod 2% a blízku tejto hodnote v strednodobom horizonte.³ To znamená, že aj keď sa inflácia v eurozóne môže od tohto cieľa počas mesiaca odkloniť, musí zostať v priemere nižšia alebo blízka 2% v horizonte niekoľkých rokov. Definícia tiež objasňuje, že cenová stabilita sa hodnotí na základe cenového vývoja v eurozóne ako celku, a nie na základe vývoja v jednotlivých krajinách.

Rozhodnutia týkajúce sa úrokových sadzieb sa prijímajú počas prvého z dvoch mesačných stretnutí Rady guvernérov.⁴ Pri stanovovaní úrokových sadzieb v eurozóne hodnotí Rada guvernérov rôzne indikátory týkajúce sa ekonomických, finančných, menových a úverových podmienok v eurozóne a v zahraničí. Tento prístup zabezpečuje, aby pri odhaľovaní budúcich rizík v oblasti cenovej stability nebola prehliadaná žiadna dôležitá informácia.

Rozhodnutia o menovej politike v eurozóne podliehajú hlasovaniu, pri ktorom má každý člen

Graf 1 Kľúčové úrokové sadzby: CBM a ECB (v %)

Zdroj: ECB, CBM.

Vysvetlivky: Graf jasne poukazuje na to, že centrálna intervenčná sadzba stanovená CBM veľmi presne kopírovala vývoj sadzieb ECB už dávno pred vstupom krajiny do menového mechanizmu ERM II, čo zodpovedá úlohe eura ako hlavného menového páru v menovom koši. Graf tiež znázorňuje rozdiel medzi oficiálnymi úrokovými sadzbami, odzrkadľujúc potrebu zachovať primeranú rizikovú prémie na kompenzáciu investícií investorov v tretej mene, akou bola napríklad maltská líra. Tento rozdiel medzi úrokovými sadzbami maltskej líry a úrokovými sadzbami eurozóny sa počas trvania členstva v ERM II znížil, keď bolo jasné, že Malta dokáže splniť maastrichtské kritériá a prijme jednotnú menu od 1. januára 2008.

jeden hlas. Hlas guvernéra CBM má teda rovnakú váhu ako hlas ostatných guvernérov eurozóny.⁵ Takáto prax hlasovania zodpovedá princípu, v súlade s ktorým členovia Rady guvernérov nepôsobí ako národní zástupcovia, ale ako nezávislí samostatní odborníci uvažujúci o budúcnosti eurozóny. Aby bola táto nezávislosť zachovaná, Zmluva stanovuje, že ani ECB, ani NCB, ani členovia ich rozhodovacích orgánov nesmú pri vykonávaní funkcií ESCB/Eurosystemu vyhľadávať alebo prijímať pokyny od ktoréhokoľvek národného alebo akéhokoľvek iného subjektu.

Aby mohol guvernér CBM vykonávať svoje zverené úlohy, dostáva pravidelné stručné informácie od expertov z rôznych oddelení banky, týkajúce sa aktuálneho vývoja na hospodárskych a finančných trhoch v eurozóne, ktoré sú založené na analýzách ECB, spolu s ďalšími relevantnými údajmi získanými samotnou CBM. Na základe zväženia týchto informácií a stanovísk vyjadrených týmito expertmi si guvernér sám vytvorí názor na vhodnosť aktuálneho prístupu k menovej politike a oznámi svoje hodnotenie ostatným členom Rady guvernérov počas ich pravidelných plenárnych stretnutí. V dôsledku celkového pohľadu na eurozónu a celkového analytického rámca, ktorý poskytuje informácie pre rozhodnutia o menovej politike, prípravy na tieto rozhodnutia sú v súčasnosti pre malú centrálnu banku, akou je CBM, omnoho komplexnejšie.^{6,7}

Potom, ako Rada guvernérov rozhodne o prístupe k menovej politike, sa toto rozhodnutie decentralizovaným spôsobom implementuje v eurozóne a celú operáciu koordinuje Výkonná rada. Domáce úverové inštitúcie, ktoré majú prá-

3 Detailný opis stratégie menovej politiky ECB nájdete v ECB (2004) a ECB (2008).

4 Rada guvernérov sa stretáva dvakrát do mesiaca. Prvé stretnutie v mesiaci sa sústreďuje na rozhodnutia o menovej politike a druhé je zamerané na operatívne problémy Eurosystemu.

5 Takýto princíp hlasovania bude zachovaný aj po zavedení nového systému hlasovania do platnosti. Podľa nového rotačného systému bude celkový počet guvernérov v Rade guvernérov ECB obmedzený na 15 a bude určovaný rotáciou v súlade s definovanými operatívnymi pravidlami. Napriek tomu, že podľa nového rotačného systému nebude guvernér CBM vždy hlasovať, nové spôsoby hlasovania nebudú mať vplyv na jeho možnosť zúčastňovať sa na rokovaniach Rady guvernérov. Pozri Štatút a tlačové vyhlásenie ECB z 20. decembra 2002, „Rada guvernérov sa pripravuje na rozšírenie“.

6 Takýto nový prístup sa odlišuje od obdobia pred prijatím eura, keď si rozhodnutia vyžadovali znalosti fungovania maltskej ekonomiky a krajín, ktorých meny slúžili ako párové pre maltskú líru v menovom koši, ktorý vtedy fungoval. Pred vstupom do ERM II bola maltská líra napojená na menový kôš pozostávajúci z eura, britskej libry a amerického dolára s príslušnými pomermi 70 %, 20 % a 10 %. V rámci ERM II bola maltská líra ustálená na výmennom kurze s eurom na úrovni 1 € = 0,429300 MTL.

7 Podobný argument použili aj autori Wellink a kol. (2002) v prípade De Nederlandsche Bank.

8 *Detaily o nástrojoch a postupoch menovej politiky Eurosystému sú k dispozícii v ECB (2008).*
9 *Výročná správa ECB, rôzne vydania.*

vo zúčastňovať sa na operáciách menovej politiky Eurosystému, tak robia prostredníctvom svojich NCB na základe rovnakých pravidiel a podmienok, aké platia pre iných relevantných partnerov v eurozóne.

Tak ako v predchádzajúcom prevádzkovom rámci menovej politiky na Malte je aj Eurosystém založený na troch hlavných typoch nástrojov menovej politiky: operácie na voľnom trhu, automatické operácie a povinné minimálne rezervy.⁸ Tieto tri nástroje sa používajú na usmernenie úrokových sadzieb smerom ku kľúčovej úrovni politiky ECB a na riadenie likvidity na peňažných trhoch v eurozóne.

Všetky operácie menovej politiky musia byť založené na dostatočnom kolaterále, aby bol Eurosystém chránený pred stratami. Eurosystém prijíma finančné nástroje podliehajúce vopred špecifikovaným minimálnym štandardom, vydaným súkromnými a verejnými dlžníkmi ako kolaterál. Rovnaký prístup zabezpečuje mechanizmus poskytovania cezhraničného využívania týchto finančných nástrojov. To znamená, že aj keď sa na menových operáciách v rámci Eurosystému prostredníctvom CBM môžu zúčastňovať iba oprávnené úverové inštitúcie so sídlom na Malte, ich kolaterál nemusí byť obmedzený len na kolaterál držaný/vydaný na Malte, ale môže zahŕňať akúkoľvek možnú zábezpeku v súlade so Všeobecnou dokumentáciou o nástrojoch a postupoch menovej politiky Eurosystému ECB.

Hlavné súčasti menovej politiky platné pred vstupom CBM do Eurosystému platia aj naďalej. Čo sa zmenilo, nie je účasť CBM na menovej politike, ale skôr rámec, v rámci ktorého banka pôsobí pri zavádzaní menovej politiky vrátane typu uskutočňovaných operácií, ich frekvencie a zmluvných podmienok.

CBM svoj rámec menovej politiky plne zosúladiť s rámcom Eurosystému. Uľahčila to tiež účasť vedúcich predstaviteľov CBM vo Výbore pre menovú politiku a Výbore pre operácie na trhu ESCB.

Na domácej úrovni sa problémy týkajúce sa implementácie menovej politiky naďalej prerokúvajú na úrovni Výboru pre finančné trhy, na ktorom sa stretávajú experti z CBM a úverových inštitúcií so sídlom na Malte vrátane ústavov, ktoré podnikajú prevažne v zahraničí, keďže aj tieto získali právo zúčastňovať sa na menových operáciách v Eurosystéme po prijatí eura.

Okrem toho môže byť guvernér CBM ešte vždy vyzvaný, aby predstúpil pred parlament a poskytol informácie týkajúce sa menovej politiky za predpokladu, že bude zachovaná nezávislosť CBM, ktorú predpisuje zmluva.

Členstvo v eurozóne neznamenal významnú zmenu v stratégii menovej politiky CBM. Obmedzenia v oblasti využitia menovej politiky ako ekonomického nástroja jestvovali už dlho pred vstupom do ERM II, keď sa Malta sústredila na cieľ dosiahnuť fixnú úrokovú sadzbu a voľný pohyb kapitálu. Prijatie eura žiadnym spôsobom neznižilo úlohu CBM z hľadiska tvorby a zavádzania menovej politiky, ale zmenilo jej zameranie.

1.2. Devízové operácie

Zodpovednosť za otázky výmenných kurzov nesie spoločne Výbor ECOFIN a Eurosystém. Zmluva umožňuje Výboru ECOFIN, aby „uzatváral formálne dohody o systéme výmenných kurzov pre euro vo vzťahu k menám mimo spoločenstva“ a aby „formuloval všeobecné smerovanie politiky výmenného kurzu vo vzťahu k týmto menám“. ECB sa zúčastňuje na riešení otázok politiky výmenného kurzu. Politika jednotnej meny sa však naďalej viaže na primárny cieľ Eurosystému, ktorým je udržiavanie cenovej stability.

Výbor ECOFIN ma za úlohu vytvárať všeobecné smerovanie politiky výmenného kurzu, Eurosystém má zase úplnú a výlučnú právomoc nad zásahmi do výmenného kurzu. Eurosystém rozhoduje konkrétne o tom, či takýto zásah bude použitý ako reakcia na akékoľvek globálne smerovania, ktoré môže formulovať Výbor ECOFIN, pretože zmluva stanovuje, že takéto zásahy by v prípade ich použitia mali rešpektovať cieľ cenovej stability.

Eurosystém nemá cieľ týkajúci sa výmenného kurzu daný v tom zmysle, že sa hodnota eura voči iným menám každodenne mení na základe trhových vzťahov. Pravda je, že od svojho založenia v roku 1999 uskutočnila ECB zásahy na devízovom trhu len v roku 2000 v súvislosti so zásahmi spoločne s inými centrálnymi bankami krajín G7, ktorých cieľom bolo zastaviť klesajúci trend hodnoty eura.⁹

Eurosystém však nezanedbáva vývoj kurzov mien a kurz eura sa nepretržite monitoruje v kontexte stratégie menovej politiky Eurosystému.

Ako člen Eurosystému by národná centrálna banka mala byť prizývaná, aby sa zúčastňovala na dvoch typoch intervencií. Prvý typ intervencie je možné uskutočniť v kontexte operácií v menách krajín, ktoré sú zapojené do ERM II. Druhý typ intervencie je možné uskutočniť na devízových trhoch, kde by mohla byť v mene ECB požiadaná národná centrálna banka o intervenciu proti vybraným hlavným menám, ktoré ovplyvňujú príslušné bilaterálne výmenné kurzy voči euru.

S prihliadnutím na skutočnosť, že takáto oficiálna intervencia sa spravidla uskutočňuje v masívnom rozsahu, CBM sa rozhodla nezapájať sa do intervencií na devízovom trhu v mene ECB.

Pred prijatím eura zohrávala CBM úlohu tvorca trhu na devízovom trhu, keď bola pripravená nakupovať a predávať miestnym bankám zahraničné meny v zložení tých mien, ktoré vytvárali menový kôš maltskej líry. Túto úlohu prevzala, aby podporila ustálenie výmenného kurzu a udržala dôveryhodnosť maltskej líry, a tým udržala likviditu miestneho trhu. V dôsledku toho sa s prijatím eura, ktoré je významnou zahraničnou menou, úloha CBM ako tvorca trhu na devízovom trhu skončila.

1.3. Správa rezerv

Štatút stanovuje, že NCB prenesú po prijatí eura časť svojich vonkajších rezerv do ECB. Vklad každej národnej centrálnej banky je fixovaný v po-

mere k jej podielu na upísanom kapitáli ECB. Tieto zahraničné rezervy sú spravované NCB v mene ECB a na základe presného postupu v rámci parametrov stanovených ECB.

Časť rezerv prenesená z NCB do ECB tak, aby bola k dispozícii v prípade potreby, poskytuje Eurosystemu dostatočný objem zdrojov likvidných aktív na výkon devízových operácií vyžadujúcich si zahraničné meny. Cieľmi správy zahraničných rezerv ECB sú, podľa poradia dôležitosti, likvidita, bezpečnosť a výnos.

NCB majú možnosť zdržať sa operatívneho riadenia zahraničných rezerv ECB, aj keď doteraz tak ani jedna nespravila. Môžu tiež využiť stratégiu združovania (pooling), pomocou ktorej národná centrálna banka prepája aktivity operatívneho riadenia zahraničných rezerv uskutočňovaných v mene ECB s inou národnou centrálnou bankou. Táto možnosť sa stáva obzvlášť atraktívna pre menšie NCB, ktoré sa nedávno pričlenili do Eurosystemu.

CBM uhradila svoj vklad do devízových rezerv ECB 3. januára 2008.¹⁰ Suma pozostávala z 85% amerických dolárov a zvyšných 15% tvorilo zlato. Operatívna stratégia uprednostňovaná CBM bola stratégiou združovania (pooling). V tomto zmysle dosiahla banka dohodu o správe zahraničných rezerv ECB v spolupráci s Írskou centrálnou bankou a Úradom pre finančné služby (Central Bank and Financial Services Authority of Ireland). Tieto dve inštitúcie teda uskutočňujú kolektívne rozhodnutia o každodenných kurzových operáciách zahŕňajúcich aktíva týchto rezerv v súlade so stratégiou definovanou rozhodovacími orgánmi ECB.

Okrem účasti na každodennej správe zahraničných rezerv ECB pokračovala CBM v správe vlastných finančných aktív v súlade so svojou vlastnou investičnou politikou. Zloženie tohto portfólia a následne rozhodnutia týkajúce sa oblastí, akými sú napríklad pomer investovaný do rôznych mien, splatnosti a typ vydavateľa, sú na rozhodnutí CBM za predpokladu, že operácie, ktoré uskutočňuje na devízovom trhu, sú vykazované ECB a tie, ktoré presahujú určitý limit, podliehajú schváleniu, aby sa zabezpečila konzistentnosť s výmenným kurzom a menovou politikou eurozóny. V dôsledku toho pribudli CBM nové povinnosti týkajúce sa vykazovania v tejto oblasti.

1.4. Platobné systémy

Centrálne banky majú záujem o bezpečnosť, efektívnosť a hladký priebeh fungovania platobných systémov, keďže tieto systémy majú dosah na finančnú stabilitu, prenos menovej politiky a dôveru verejnosti v meny, na ktorých je realizácia platieb založená. V čoraz väčšej miere majú tiež centrálne banky záujem o efektívnosť a bezpečnosť systémov zúčtovania cenných papierov, aj keď nie vždy takéto systémy prevádzkujú.

CBM zostáva naďalej jediným subjektom oprávneným schvalovať platobné systémy na Malte. Môže a v skutočnosti už aj vydala smernice upravujúce prevádzkové aspekty platobných systémov, ako napríklad bezpečnosť platieb, ako aj smernice

o cezhraničných prevodoch a elektronických platobných systémoch pod podmienkou, že sú v súlade so zmluvou a že sú podriadené nariadeniam ECB v tejto oblasti. Spolu s Eurosystemom CBM tiež zodpovedá za zabezpečenie hladkého fungovania platobných systémov v eurozóne.

Podpora hladkého fungovania platobných systémov je naozaj základnou úlohou Eurosystemu, ktorý ju realizuje tak, že dohliada nad operáciami platobných systémov a poskytovaním zariadení na zabezpečenie efektívnych a fungujúcich zúčtovacích a platobných systémov. V tomto kontexte boli vyvinuté dva systémy, a to platobný systém TARGET (Trans-European Automated Real-time Gross Settlement Express Transfer System) a jeho nasledovník TARGET2. TARGET2 pozostáva z jednotnej technickej platformy pre platby v eurách a spája NCB v eurozóne s inými účastníkmi, akými sú napríklad finančné inštitúcie a burzy v rámci platobných a zúčtovacích systémov.

CBM patrila medzi prvú vlnu krajín, ktoré prešli na systém TARGET2 v novembri 2007. TARGET2 poskytuje bezpečné prostredie, v ktorom majú zúčastnené banky jednoduchší prístup k väčšiemu zoskupeniu európskych bánk a v ktorom teda môžu uskutočňovať platby efektívnejšie. Keď miestne banky získali prístup do systému TARGET2, miestny platobný systém medzibankových platieb väčšej hodnoty v maltskej líre MaRIS ukončil svoju prevádzku. Okrem hlavných bánk na Malte je do systému TARGET2 zapojená aj CBM a Maltská burza cenných papierov (Malta Stock Exchange).

V eurozóne sa väčšina rozhodnutí o platobných a zúčtovacích systémoch prijíma v Eurosysteme, aj keď Výbor ECOFIN môže poskytnúť usmernenie týkajúce sa strategických otázok v tejto oblasti. V rámci Eurosystemu sa tieto témy prerokávajú vo Výbore pre platobné a zúčtovacie systémy. Navyše v kontexte zvýšeného cezhraničného poskytovania platobných služieb a prístupu k platobným systémom spolupracujú všetky centrálné banky v ESCB na zabezpečení bezpečnosti a stability platobných systémov v rámci EÚ. Takáto spolupráca sa uskutočňuje v zmysle Memoranda o porozumení (MoP) podpísaného orgánmi bankového dohľadu EÚ a centrálnymi bankami, ktoré tiež predpokladá výmenu informácií medzi týmito dvoma typmi inštitúcií.

Podobná dohoda sa z veľkej časti odzrkadľuje na domácej úrovni v zmysle konkrétneho MoP medzi CBM a domácim finančným dohľadom, t. j. Maltským úradom pre finančné služby (MFSA – Malta Financial Services Authority).

Bez ohľadu na svoje postavenie centrálnej banky v Eurosysteme CBM tiež pokračovala v riadení Zúčtovacieho úradu Malty (Malta Clearing House) – mechanizmu, prostredníctvom ktorého sa vymieňajú a zúčtovávajú šeky a iné retailové platby, ako napríklad peňažné príkazy.

Menej známou, aj keď nie menej významnou, je úloha, ktorú Eurosystem zohráva ako katalyzátor zmien a inovácií v oblasti platobných a zúčtovacích systémov. Okrem poskytovania potreb-

¹⁰ Ďalšie detaily nájdete v tlačovej správe CBM zo 4. januára 2008 o splatení základného imania Maltskej centrálnej banky a prevode devízových rezerv do rezervných fondov a rezerv ECB.

11 Informácie netechnického charakteru týkajúce sa úlohy Eurosystému v týchto projektoch nájdete v ECB (2007).

12 Ďalšie informácie ohľadne vzhľadu a bezpečnostných prvkov eurobankoviek a euromincí sú k dispozícii na:

nej infraštruktúry Eurosystém tiež spolupracuje so súkromným sektorom na odhaľovaní a v prípade možnosti aj na riešení prekážok v inováciách platobných systémov. Snahy v tejto oblasti v súčasnosti smerujú do niekoľkých projektov vrátane TARGET2-Securities (T2S), systému zlepšenia efektívnosti správy kolaterálu Eurosystému (nazývaného CCBM2) a jednotnej oblasti platieb v eurách SEPA – Single Euro Payments Area¹¹.

Kým na projektoch T2S a CCBM2 sa ešte stále pracuje, projekt SEPA bol zavedený v januári 2008. Jeho cieľom je umožniť spotrebiteľom uskutočňovať bezhotovostné platby v eurách v prospech akéhokoľvek prijímateľa so sídlom kdekoľvek v eurozóne pomocou jediného bankového účtu a jediného súboru harmonizovaných platobných nástrojov. V praxi to znamená, že diskriminačné poplatky za „domáce“ a „cezhraničné“ platby v eurách prestanú existovať, čo je v prospech spotrebiteľa. Úloha Eurosystému v tomto projekte je úloha katalyzátora, kým implementácia je ponechaná na zodpovednosti prevádzkovateľov súkromného finančného sektora. Na národnej úrovni je implementácia SEPA koordinovaná CBM a Maltskou bankovou asociáciou (Malta Bankers' Association) prostredníctvom skupiny užívateľov platobných systémov, ktorej členmi sú zástupcovia bánk.

1.5. Bankovky

V súlade so zmluvou a štatútom má Rada guvernérov výlučné právo udeliť oprávnenie na vydanie eurobankoviek. Efektívna výroba eurobankoviek sa deje na základe decentralizovaného poolingového scenára medzi národnými centrálnymi bankami. Každá národná centrálna banka dostane pridelenú kvótu na jednu alebo viacero konkrétnych nominálnych hodnôt a celková výroba je následne rozdelená medzi NCB podľa zistených potrieb. ECB tiež udeľuje oprávnenie na určitý objem vydania mincí pre každú národnú centrálnu banku.

NCB musia v Eurosystéme poskytovať odhady počtu bankoviek potrebných pre ich konkrétnu krajinu dva roky pred tým, ako budú v skutočnosti vydané, aby bol poskytnutý dostatočný časový priestor na prijatie rozhodnutia o požiadavke na celkovú výrobu v Eurosystéme. CBM musela zaviesť sofistikovanejšie techniky na odhad požiadaviek Malty na hotovosť.

Vo februári 2007 bol v rámci Eurosystému dohodnutý strednodobý rámec zameraný na dosiahnutie priblíženia sa hotovostných služieb poskytovaných NCB vrátane minimálnej časovej medzery v trvaní šiestich hodín počas dňa medzi otváracími a zatváracími hodinami poskytovania služieb vkladov a výberov hotovosti z NCB. Po konzultačnom procese sa CBM a miestne komerčné banky dohodli, že aktuálna úprava je uspokojivá a že je v súlade s minimálnou časovou medzerou požadovanou zo strany Eurosystému. V dôsledku toho neboli nutné žiadne ďalšie zmeny na Malte v tomto štádiu napriek tomu, že Eurosystém ešte stále uvažuje o tom, ako by bolo možné ďalej rozšíriť takéto služby.

Eurosystém je tiež aktívny v boji proti falšovaniu eura a v tomto smere úzko spolupracuje s Európou a Európskou komisiou, najmä s Európskym úradom pre boj proti podvodom OLAF. Tiež aktívne školí odborných pracovníkov, ktorí prichádzajú do styku s hotovosťou, v oblasti rozoznávania a zaobchádzania s falšovanými bankovkami.¹²

S cieľom zachovať kvalitu a integritu bankoviek v obehú, NCB eurozóny podrobujú každú vrátenú eurobankovku kontrole pravosti a spôsobilosti, využívajúc plne automatizované stroje na spracovávanie bankoviek.

V tomto kontexte má každý členský štát eurozóny povinnosť založiť národné analytické centrá na skúmanie falšovaných bankoviek a mincí, keďže zodpovednosť za ochranu eura proti falšovaniu v prvom rade padá na plecia členských štátov. CBM bola zverená zodpovednosť uskutočňovať túto činnosť a podávať správu príslušným technickým centráam ECB a Európskej komisie, v prvom prípade o falšovaní bankoviek, v druhom prípade o falšovaní mincí. Túto úlohu plní Úsek dohľadu nad menou CBM (Currency Surveillance Unit) ako Národné centrum proti falšovaniu a Národné analytické centrum mincí.

CBM sa zapája do diskusií a činností týkajúcich sa tejto témy a spolupracuje s maltskou políciou, inými miestnymi úradmi, úverovými inštitúciami a ďalšími odbornými pracovníkmi, ktorí prichádzajú do styku s hotovosťou, aby zabezpečila súlad s odporúčaniami Eurosystému pre túto oblasť.

Prijatím eura musia úverové inštitúcie a ďalší odborníci pracujúci s hotovosťou na Malte splňať tiež podmienky Rámca pre recykláciu bankoviek ECB, ktorý definuje jednotné pravidlá a minimálne štandardy na spracovanie bankoviek. Tento rámec má zabezpečiť, aby eurobankovky prešli kontrolou spôsobilosti a pravosti skôr, ako budú opätovne vydané do obehú. CBM dosiahla súlad s týmto rámcom v roku 2008. Ďalšie inštitúcie, ktoré podliehajú tomuto rámcu, ho zaviedli od 1. januára 2010.

1.6. Štatistiky

Zber a spracovanie štatistických údajov je dôležitou úlohou centrálnych bánk. Štatistika eurozóny je dôležitou súčasťou informácií, na základe ktorých sa prijímajú rozhodnutia o menovej politike, uskutočňujú analýzy podmienok finančného sektora a vykonáva dohľad nad platobnými systémami. Štatistické údaje sa tiež používajú ako vstupy pre výskumy a publikácie ECB.

V kontexte ESCB sa práca v oblasti štatistických údajov delí medzi ECB a NCB. ECB zbiera súhrnné údaje o eurozóne na základe národných údajov odovzdaných každou jednotlivou národnou centrálnou bankou. Tieto údaje sú založené na spoločných definíciách a triedeniach, aby bola zabezpečená dostatočná porovnateľnosť a aby pracovníci ECB vedeli na ich základe odvodiť zmysuplné súhrnné informácie o eurozóne.

ECB je preto na základe zákonov Spoločenstva oprávnená vydávať smernice a nariadenia týkajúce sa rozvoja, zberu, spravovania a šírenia

štatistických údajov. Smernice sú určené pre NCB a nariadenia sú určené pre menové a iné finančné inštitúcie (MFI a IFI).¹³ Oboje sú po prijatí eura právne záväzné.

V posledných rokoch uskutočnila CBM niekoľko krokov smerom k priblíženiu sa k ambicióznym štatistickým normám, ktoré sa vzťahujú na účastníkov Eurosystemu. Konkrétne sa pustila do spracovania dodatočných menových štatistických údajov. Investovala tiež do štatistických databáz a automatizovaných prenosových systémov, ktoré umožňujú bezpečnejší a efektívnejší zber a prenos údajov. S Národným štatistickým úradom (NŠÚ) sa CBM zapojila do prípravy rámca systému priameho zberu údajov na základe štatistických dotazníkov, čo sa týka oblasti externých transakcií. Pracuje tiež na tvorbe ročného a štvrtročného súboru finančných účtov a usiluje sa o rozšírenie zberu štatistických údajov od IFI.

Približovanie sa požiadavkám Eurosystemu uľahčovalo členstvo banky v Štatistickom výbore ESCB a jeho podštruktúrach.

Z hľadiska širšej perspektívy EÚ sa zodpovednosť za štatistické údaje delí medzi ECB a Eurostat. Rozdelenie zodpovednosti medzi tieto dve inštitúcie je zakotvené v MoP, ktoré bolo podpísané v marci 2003. Vo všeobecnosti ECB zodpovedá za zber štatistických údajov v oblasti peňažného, bankového, finančného trhu a medzinárodných rezerv Eurosystemu a účinných výmenných kurzov eura, kým Eurostat sa zameriava na skutočné ekonomické indikátory. Posledná kategória zahŕňa široký okruh položiek, akými sú cenové a nákladové indikátory, národné účty, vládne finančné štatistiky, pracovný trh a zahraničný obchod. Tieto dve inštitúcie spoločne prispievajú k vypracovaniu štatistik o platobných bilanciách a štvrtročných odvetvových bilanciách, pozostávajúcich z finančných a nefinančných účtov na čiastkovej a nepretržitej báze.

Táto úprava na európskej úrovni sa vo veľkej miere odzrkadľuje v miestnom kontexte, kde CBM a NŠÚ podpísali zmluvu o spolupráci na zlepšenie kvality procesu štatistického spracovania na Malte.

Spolu s NŠÚ sa odborníci CBM zúčastňujú tiež na rokovaní Výboru pre menovú a finančnú štatistiku a pre štatistiku platobnej bilancie EÚ. Na miestnej úrovni je práca koordinovaná Technickým výborom pre finančnú štatistiku. Okrem toho CBM v spolupráci s NŠÚ a ministerstvom financií spolupracuje vo Výbore pre štatútnu finančnú štatistiku, ktorý bol založený s cieľom skvalitniť vládnu finančnú štatistiku a spracovanie údajov o štátnom deficite a dlhu v zmysle postupu týkajúceho sa nadmerného deficitu. Samostatná interná komisia CBM tiež zabezpečuje, že maltská menová a finančná štatistika spĺňa požiadavky a normy na vykazovanie stanovené ECB a Eurostatom.

Kým niektoré z týchto národných štruktúr boli zavedené skôr, ako CBM vstúpilo do Eurosystemu, rozsah ich práce výrazne rástol v dôsledku zvýšenia záberu, detailnosti a frekvencie štatistických údajov, ktoré sa očakávajú od centrálnych bánk eurozóny a národných štatistických úradov.

Okrem splnenia povinnosti smerom k ECB pokračuje CBM v poskytovaní štatistických údajov pre MMF v súvislosti s jeho dohľadom nad medzinárodným menovým a finančným systémom a tiež v zmysle plnenia požiadaviek špeciálnej normy o šírení informácií.

2. ÚLOHY NESÚVISIACE S EUROSYSTÉMOM USKUTOČŇOVANÉ V ZMYSLE ZÁKONA O CBM

NCB môžu vykonávať dodatočné úlohy, ktoré nie sú uvedené v štatúte, pokiaľ nie sú v rozpore s cieľom a úlohami ESCB a vykonávajú sa na vlastnú zodpovednosť príslušnej centrálnej banky.

2.1 Finančná stabilita

Zdravý finančný systém je nenahraditeľný z hľadiska efektívneho prenosu menovej politiky do reálneho hospodárstva. Podobne finančná stabilita a cenová stabilita sú doplnkovými cieľmi a centrálna banka im často venuje veľkú pozornosť.

Finančný systém sa považuje za stabilný, keď jeho hlavné súčasti, t. j. finančné inštitúcie, trhy a infraštruktúra, sú schopné absorbovať nepriaznivé otrasy bez významných dosahov na alokáciu úspor do investičných príležitostí.

Na domácej úrovni sa zodpovednosť za finančnú stabilitu delí medzi CBM a MFSA. Pri tomto rozdelení zodpovednosti sa CBM sústreďuje na celkovú systémovú stabilitu domáceho finančného sektora a MFSA prispieva prostredníctvom regulácie a dohľadu nad jednotlivými finančnými sprostredkovateľmi.

Úloha CBM pri dohľade nad celkovou systémovou stabilitou sa uskutočňuje primárne prostredníctvom nepretržitého monitoringu niekoľkých súčastí finančného systému vrátane platobných a zúčtovacích systémov. Konkrétne sa snahy sústreďujú na skoré odhalenie a včasnú nápravu potenciálnych slabých miest, ktoré môžu spôsobiť zraniteľnosť finančného systému v dôsledku domáciach a medzinárodných otrasov.

Pravidelné diskusie o témach relevantných z hľadiska finančnej stability tiež prebiehajú medzi CBM a MFSA v rámci stálej domácej skupiny, ktorá bola založená konkrétne na výmenu informácií o spoločných záujmoch v zmysle MoP, ktoré bolo podpísané v roku 2003. Spoločne s ministerstvom financií tieto dva úrady tiež participujú v pracovnej skupine pre domáci krízový manažment.

Aj keď priama zodpovednosť za dosahovanie finančnej stability a finančný dohľad leží na pleciach národných odborných úradov, zmluva priradila Eurosystemu dôležitú úlohu pokiaľ ide o hladké uskutočňovanie politiky v tejto oblasti.

ECB a NCB eurozóny spolupracujú na monitorovaní stability finančného systému s cieľom odhaľovať zdroje zraniteľnosti a hodnotiť stupeň odolnosti finančného systému v eurozóne. Výsledok analýzy finančnej stability sa pravidelne prezentuje ekonomickému a finančnému výboru (Economic and Financial Committee/EFC). NCB tiež poskytuje rady národným úradom a Európskej komisii, týkajúce sa rozsahu a zavádzania práva Európskeho spoločenstva v tejto oblasti.

¹³ Menové finančné inštitúcie (MFI) sú finančné inštitúcie, ktoré spoločne vytvárajú sektor vydávajúci hotovosť v eurozóne. Tento zahŕňa Eurosystem, úverové inštitúcie so sídlom v krajine (podľa definície európskeho práva) a všetky iné finančné inštitúcie so sídlom v krajine, ktorých predmetom podnikania je získavanie vkladov a/alebo vytváranie náhrad za vklady od subjektov iných ako MFI a na ich vlastný účet (aspoň v ekonomickom zmysle), poskytovanie úverov a/alebo investovanie do cenných papierov. Posledná menovaná skupina pozostáva najmä z fondov peňažného trhu. Iné finančné inštitúcie (IFI) sú korporácie alebo „kvázi“ korporácie okrem poisťovacích spoločností a penzijných fondov, ktoré pôsobia najmä v oblasti finančného sprostredkovania získavaním záväzkov v inej ako hotovostnej forme, vo forme vkladov a/alebo podobných náhrad vkladov od inštitucionálnych subjektov okrem MFI, najmä tie, ktoré sa primárne zaoberajú dlhodobým financovaním, akými sú napríklad spoločnosti venujúce sa finančnému lízingu, finančné automobilové spoločnosti vytvorené s cieľom držby cenných papierov, finančné holdingy, obchodníci s cennými papiermi a derivátmi (obchodujúci na svoj vlastný účet), spoločnosti rizikového kapitálu a spoločnosti rozvíjajúce kapitál.

Eurosystém tiež podporuje úpravu na zachovanie finančnej stability a účinného riadenia finančnej krízy vrátane hladkej spolupráce medzi centrálnymi bankami a úradmi pre dohľad, najmä na úrovni EÚ – ako v prípade nepretržitých diskusií týkajúcich sa vytvorenia Európskej rady pre systémové riziká – ale aj v medzinárodnom kontexte. Potreba spolupráce na úrovni EÚ vyplýva zo skutočnosti, že riziko finančnej nákazy je posilnené na finančných trhoch s vysokým stupňom integrácie, ako napríklad v rámci EÚ. Domáci dohľad sa preto potrebuje rozšíriť o cezhraničný dohľad a manažment simulácie krízy.

Pri spolupráci na ochrane finančného systému CBM a MFSA aktívne spolupracuje na činnostiach ESCB a EÚ.

Na úrovni ESCB sa CBM zúčastňuje Výboru pre bankový dohľad a jeho podštruktúr vrátane niektorých ad hoc pracovných skupín, ktoré sú z času na čas vytvorené ako reakcia na konkrétne problémy súvisiace s finančnou stabilitou. Ako účastník v týchto štruktúrach CBM tiež prispieva k analýzám v publikáciách ECB, ako napríklad Správa o finančnej stabilite, Správa o stabilite bankového sektoru v EÚ a Správa o bankovej štruktúre EÚ.

Na úrovni EÚ sú CBM a MFSA členmi Výboru pre európsky bankový dohľad. S ministerstvom financií sa CBM zúčastňuje diskusií EFC týkajúcich sa otázok finančnej stability.

2.2. Národný poradca pre vládu

V zmysle zákona o Centrálnej banke Malty radí banka maltskej vláde vo finančných a ekonomických otázkach. Táto poradenská funkcia odzrkadľuje znalosti, ktoré CBM získala svojou činnosťou v medzinárodných finančných oblastiach, najmä prostredníctvom svojho členstva v rôznych výboroch/fórach ESCB a EÚ. Na základe takýchto nezávislých rád môže mať vláda lepšiu pozíciu pri navrhovaní politických opatrení potrebných pre ekonomický rozvoj krajiny.

2.3. Bankové služby

CBM si zachovala svoju úlohu bankára pre vládu a pre zvyšok domáceho bankového systému a naďalej poskytuje škálu bankových služieb pre verejnosť a úverové a finančné inštitúcie na Malte. Tiež pokračuje v poskytovaní bankových služieb a zmenárenských služieb pre verejný sektor. V tomto prípade však v súlade s ustanoveniami zmluvy banka nesmie držať žiadne cenné papiere vydané na primárnom trhu akéhokoľvek štátu, verejnej inštitúcie alebo subjektu v EÚ, ani umožniť takýmto subjektom akýkoľvek preferenčný prístup k úveru. CBM naďalej funguje ako tvorca trhu s vládnymi cennými papiermi, aj keď spolupracuje s inými orgánmi pri ich aranžovaní, napriek tomu, že túto funkciu by mohli vykonávať iné subjekty.

2.4. Medzinárodné vzťahy

Okrem členstva v ESCB a vo výboroch EÚ, CBM tiež posilnila svoje bilaterálne vzťahy so základ-

nými členmi týchto fór. CBM tiež pokračuje v budovaní svojich vzťahov s inými európskymi a medzinárodnými inštitúciami. Podobne ako pred vstupom do Eurosystému sa CBM zúčastňuje na stretnutiach EFC a jeho podvýborov. Je tiež inštitúciou, ktorá Maltu reprezentuje na MMF a spoločne s ministerstvom financií v EBOR. Napriek tomu, že nie je členom Svetovej banky, CBM tiež monitoruje relevantný vývoj vo Svetovej banke a jej pobočkách a spolupracuje s ministerstvom financií na konkrétnych oblastiach súvisiacich s členstvom Malty v týchto inštitúciách.

ZÁVER

Analýza prezentovaná v tomto článku objasňuje, že úloha a zodpovednosť CBM sa nezmenšila po zavedení eura a následnej integrácie banky do Eurosystému.

V oblasti menovej politiky vstup CBM do Eurosystému nezredukoval potrebu ekonomických, menových a finančných analýz, aj keď rokovania o príprave menovej politiky nadobudli iný smer a stali sa prísnejšími, keďže už nie sú obmedzované politikou fixného výmenného kurzu. Navyše decentralizovaný prístup k zavádzaniu menovej politiky si vyžaduje, aby sa domáce úverové inštitúcie zúčastňovali na operáciách menovej politiky prostredníctvom CBM.

Členstvo v Eurosystéme zvýšilo zodpovednosť CBM. Toto je najvýraznejšie v oblasti riadenia zahraničných rezerv ECB, v oblasti kontroly eurobankoviek a zbere štatistických informácií potrebných pre rozhodnutia Eurosystému. V oblasti platobných systémov domáci systém MaRIS nahradil systém TARGET2. Aj keď pokračuje v plnení mnohých úloh, ktoré predtým vykonávala v súvislosti so systémom MaRIS, CBM teraz aktívne podporuje iniciatívy v rámci ECB na zlepšenie efektívnosti a bezpečnosti platobných systémov a systémov zúčtovania cenných papierov a podporu integrácie finančných trhov v rámci EÚ. Integrácia európskych finančných trhov naopak posilnila potrebu ďalšej spolupráce na úrovni EÚ v oblasti finančnej stability. Jedinou oblasťou, v ktorej sa úloha CBM zmenšila, je oblasť súvisiaca s menovými zásahmi, čo čiastočne odzrkadľuje zmenšený rozsah takýchto intervencií v dôsledku prijatia medzinárodnej meny, ktorej hodnota voči iným menám je určená trhovými vzťahmi.

Navyše CBM naďalej plní množstvo úloh, ktoré nepatria medzi základné úlohy Eurosystému. Konkrétne naďalej uskutočňuje dohľad nad finančným systémom a spolupracuje s inými miestnymi a medzinárodnými orgánmi pri dosahovaní finančnej stability. Tiež pôsobí ako poradca pre vládu, naďalej poskytuje bankové služby a reprezentuje Maltu v niekoľkých medzinárodných inštitúciách.

Tieto úlohy poukazujú na širokú a obsiahlu povahu činností CBM, ktoré sa nielen stali komplexnejšími a náročnejšími, ale tiež ponúkajú jedinečnú príležitosť rozšíriť znalostnú základňu banky v týchto oblastiach.

Literatúra:

1. ECB. 2004. The monetary policy strategy of the ECB). <http://www.ecb.int/pub/pdf/other/monetarypolicy2004en.pdf>.
2. ECB. 2007. A single currency – an integrated market infrastructure). <http://www.ecb.int/pub/pdf/other/marketinfrastructure0709en.pdf>.
3. ECB. 2008. The implementation of monetary policy in the euro area): General Documentation on Eurosystem monetary policy instruments and procedures). <http://www.ecb.int/pub/pdf/other/gendoc2008en.pdf>.
4. EURÓPSKA KOMISIA. 2007. Economic and monetary union – Legal and political texts, Office for Official Publications of the European Communities.
5. WELLINK N., CHAPPLE B., a P. MAIER. 2002. The role of national central banks within the European System of Central Banks) Príklad De Nederlandsche Bank: http://www.dnb.nl/dnb/home/file/ms2002-13_tcm46-147324.pdf.

